

Upravništvo: Ljubljana, Knafljeva
ulica 5. — Telefon št. 3122, 3123,
3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelek: Ljubljana, Selen-
burgova ul. — Tel. 3492 in 2492.
Podružnica Maribor: Gosposka ulica
št. 11. — Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ulica
št. 2. — Telefon št. 190.
Podružnica Jesenice: Pri kolodvoru
št. 100.
Podružnica Novo mesto: Ljubljanska
cesta št. 42.
Podružnica Trbovlje: v hiši dr. Baum-
gartnerja

Ponedeljska izdaja

JUTRO

Ponedeljska izdaja „Jutro“ vsebuje poseben zbiranje poštne prejemane Din 4.-, po razpisnih dostavljene Din 5.- mesečno.

Uredništvo:

Ljubljana: Knafljeva ulica 5. Telefon št. 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126.
Maribor: Gosposka ulica 11. Telefon št. 2440.
Celje: Strossmayerjeva ul. 1. Tel. 65.
Rokopisti se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Svetovni rekordi na naših tleh

Na nedeljskih tekmah v Planici so bili dosednji svetovni rekordi v smučskih skokih večkrat pokošeni — Najbolje sta skočila norveška brata Birger Ruud na 92 m in Sigmund Ruud na 95 m — Mladi Bohinjec Novšak je postavil nov jugoslovski rekord — Nad 4000 gledalcev — Trije posebni vlaki

Planica, 25. marca.

Teško je pričakovala Planica letošnje svetno nedeljo. Priprave zadnjih dveh dni so kazale na dogodek, kakršnih jugoslovski smučarstvo še ni doživelo na svojih komaj dobro krščenih belih poljanah. Na pobudo SK Ilirije, ki je prevzela na ogromno in z nemalim rizikom združeno prireditel v svojo režijo, se je zbrala v njenem lepem domu v Planici devetčlanska ekipa svetovnih norveških skakalcev z obema bratoma Ruudoma in tričlanska avstrijska ekipa. Temu močnemu zastopstvu iz inozemstva se je hotela postaviti ob stran tudi naša skakalna elita, toda ta se je v teku dogodkov zredila na bora dva udeležence, ki sta rešila čast našega skakalnega sporta. Ostale je spremljala smola v treningih, nekateri pa so pač ostali med publiko, ker ta stvar — kadar je treba iti na start na takšno skakalnico, kakršna je Ilirijanska v Planici, in s takimi temeci, kakršni so se zbrali danes — res ni tako enostavna.

Ugodno vreme

Najbolj v skrbah za današnjo prireditev smo bili zaradi vremena. Ves teden so prireditelji in z njimi vsa velika smučarska armada drhteli zaradi te zadeve in morda še dolgo ni bilo toliko zanimanja za toploter in barometer v rateškem kotu kakor pred današnjo tekmo. Vesti so bile sicer večinoma ugodne in tudi sobotne perspektive na terenu niso dajale povoda za bojazen. Ponoči pa vendar ni hotelo biti prav jasno in tako prav za prav do zadnjega ni bilo sigurno, kaj so za danes namenili

Skupina norveških skakalcev, ki obvladajo skakalnico Evrope (od leve na desno Sigmund Ruud, Sörensen, Birger Ruud)

Rekordi gredo

Prireditve, ki je bila sprva določena na 10.30, se je zaradi zakasnitve posebnega vlaka iz Zagreba pričela šele ob 12. Ta zakasnitev se je v ostalem predvidevala in se med občinstvom menda sploh ni opazila. Svečanost dogodka je pač toliko stopnjevala vztrajnost občinstva, da s te strani ni bilo nobene zamere. Malo manj posrečen — posebno za nas radovedneže — po klizu — je bil sklep prireditelja, da se publika lahko vsidra ob obeh straneh dosko čišča, kar je močno oviralo razgled in da jalo tudi razsodišču opetovano povod za žal, brezuspešne intervencije.

Za funkcionarje in njihove sodnike ter mikrofon ki je prenašal ves potek s kratkim intervjujem novega rekorderja Sigmunda Ruuda, je bila pripravljena mala začasna tribuna, na kateri pa je bilo prostora le za zelo omejeno število oseb. Na njenem vrhu je poslovalo razsodišče in to sodniki g. Gorec in Gnidovec ter inž. Bildstein iz Avstrije. Med gosti na tribuni smo opazili tudi našega seniorja smučarja in prvega organizatorja raznih sportnih panog pri nas, upokojenega ministrjalnega načelnika dr. Žizka, ki se ni mogel dovolj načuditi razmahu smučarstva, še bolj pa dejstvu, da je naša zemlja doživela prireditve v takšnem obsegu.

Tekmovalci na startu

Na startu se je javilo 14 tekmovalcev in sicer 9 Norvežanov, 3 Avstrijci in 2 Jugoslovani. Med Norvežani so startali brata Sigmund in Birger Ruud, oba iz Konga-berga, prvi večkratni zmagovalci v skokih na Madžarskem, v Švici ter pred kratkim tudi v Španiji, drugi po olimpijski prvak iz Lake Placida in letošnji prvak iz Holmenkollna ter Sollefteae. O slednjem smo nedavno poročali, da je bil angažiran kot olimpijski trener nemške olimpijske vrste za prihodnjo olimpijado, kar pa ni točno. Dalje je startal letošnji olimpijski amaterski trener poljske smučarske zveze Per Jonson, dalje letošnji svet francoske smučarske zveze in graditelj nove skakalnice v Chamonixu, Olaf Ulland, dalje naš stari znanec Sigmund Guttormsen, akademski svetovni prvak v skokih in kombinaciji, dalje Reider Hoff, letošnji švicarski prvak v skokih, nato Ramon Soerenen, letošnji zmagovalac v skokih na italijanskem drž. prvenstvu, dalje mladi Lassen-Urdahl, amaterski trener avstrijske smučarske zveze in Alstad, odlični tekač na dolge proge in zmagovalce v stafetnem teku za švicarsko državno prvenstvo.

Avstrijska odprava je štela tri skakalce, in sicer našega znanca z Bleda Gregorja Hölla iz M. Ilitza, dalje Beljačana Viktorja Weissenbacherja in Gustla Mayerja, ki je dospele šele v teku dopoldneva in mu je razsodišče pred otvoritvijo tekem dovolilo izjemoma poskusni skok. Jugoslovanske smučarje sta na današnji skakalni tekmi zastopala samo Franc Palme in Albin Novšak iz Bohinja. Na prvega smo računali z gotovostjo, drugi pa nam je podal spet dokaz, da raste v Bohinju zdrav in pogumen smučarski rod, ki nam bo v dogledni bodočnosti dajal tudi dobre moči za skoke. Kakor smo že javili, sta se šramel in Istinič poškovala med treningi, prijavljeni Milan Šubic pa iz neznanih razlogov ni šel na start. Udeležba številčno morda ni največja, toda kvalitativno je brez dvoma najmoč-

z višine 40 m, na 90 m z višine 50 m. Skakalnica je v strmini široka 25 m. Norvežani, ki so preizkusili skoraj vse evropske skakalnice, je ne morejo dovolj prehovati, tako da je zaslug projektanta inž. Bloudka in graditelja stavbenika Rožmana, ki sta postavila to napravo, še veliko večja.

Skupina norveških skakalcev, ki obvladajo skakalnico Evrope (od leve na desno Sigmund Ruud, Sörensen, Birger Ruud)

nejša, kar jih je imela katerakoli letošnja skakalna prireditev v Srednji Evropi.

Prvi skoki — razočaranje

Brez velikega hrupa je starter g. Sepin ob 12.15 po končanem poskusnem skoku Mayerja spustil tekmovalce na prvi skok v konkurenci. Prvi je šel Avstrijec Weissenbacher nekam okoli 60 s tričetrtine zaleta. Za njim je bil Guttormsen, ki je padel na 69. Številko 3 je nosil Franc Palme, ki je pristal brez padca na zmerni daljavi.

Nato so prišli kanoni! Soerenen se je potegnil na 71 v krasnem stilu, za njim je bil Sigmund Ruud na 68.5 m. Nekam tesno nam je bilo, ko je sredi njih startal Bohinjec Novšak, toda pogled se je na 48 m brez padca. Potem je bil slavni Birger Ruud, ki je pristal na 69. Njegov rojak Alstad je bil previden in se je dotaknil strmine že po 59 m. Plavalas Jonson, ki so ga vsi poznali že po tem, da med polemom v zraku stoka kakor bi se bal, kaj bo, ko bo prišel na strmino, je obstal prav lepo na 71 m. Velika imena so šla že skoraj vsa preko mosta in nihče še ni pristal na 80 m, tako da so nas že izpraševali, kdo nam je podtaknil race o daljavah 80 m in še več. Avstrijec Mayer je po poskusnem skoku ni obeta presenečenja in je spaval na 59 m. Nato je prišel najmočnejši Avstrijec Höll, ki si je privoščil začasno zmago nad vsemi dosedanjimi Norvežani in obstal na 74 m. Burno odobravanje ga je nagradilo in obenem tudi pokazalo, da je bilo med publiko precej gostov iz Avstrije. Nato sta sledila še dva severnjaka Ulland in Lassen-Urdahl, ki sta se oba zelo potrudila in dosegla po 71 m.

Svetovni rekord prvič zrušen

Po krajšem odmoru in sklepu razsodišča, da si skakalci lahko poljubno izberejo dolžino naleta, je spet zdrčal raz most Avstrijec Weissenbacher, ki se je potegnil na 63 m. Številka 2 (Guttormsen) je šel tri metre nižje od najvišje točke in v krasnem stilu postavil prvo znamko preko 80 in še 2 m povrh: 82 m! Po doskoku ga je sicer zavrtelo, toda skok je obstal. Palme kot prihodnji je pristal na 65, toda strmina je bila prehuda in povaljal se je v snegu. Hoff se ni zdel posebno v formi in je kar previdno počakal na 58 m. Nato je prišel težko pričakovani Sörensen od katerega so si sami Norvežani obetali precej, končal je na 75 m po stilu odlično na daljavo pa brez odmeva. Za njim je bil Sigmund Ruud, k smo mu takol po vzletu s starta prisodili veliko znamko. Smuči so šle sicer nekoliko v škarje, toda napovedovalec daljav je javil nov svetovni rekord: 86.5 m! Publika je zmagovalca burno pozdravila. Za njim je prišel naš mali Novšak, ki je izvozil

57.5 m. Za njim je bil drugi Ruud, ki ga že vsi poznajo samo kot Birgerja. Njegov predkrom je svojevrsten, toda daljave je imel samo 79 m. Naslednji Alstad je pristal na 66 m, potem stokač Jonson spet na tretjo znamko 80 m kot št. 13.; morda je bilo krivo to! Avstrijec Mayer je pristal na 60 m, njegov rojak Höll pa je v lepem stilu obstal na 81 m. Zadnja dva Norvežana Ulland in Lassen Urdahl sta postavila še dve znamki po 76 in 71 m.

Skoki v konkurenci so bili ob 13. končani in Sigmund Ruud je s svojim drugim skokom na 86.5 m, prekosil svoj lanski neoficielni svetovni rekord na 86 m v Vålarsu.

Rekord za rekordom

Po kratkem odmoru so se nato nadaljevali skoki izven konkurence, ki so zaradi odličnega razpoloženja Norvežanov obetali nove senzacije. Na start so šli vsi tekmovalci do zadnjega in značilno je, da je moralo to pot razsodišče proti koncu tekem prav energično posredovati, da so se tekme končno le zaključile, kajti doskok je bil že zelo zmehčan in tudi publika je po uspehih, ki jih je videla, smatrala, da ni nobena meja nedosegljiva. V skokih izven konkurence so skoraj vsi skakalci startali prav z vrha. Šlo je hitro in beležili smo: Weissenbacher 71, Guttormsen 74, Mayer 66, Birger 78, Palme 67 (s padcem), Novšak 61, Hoff 70 (s padcem), Lassen Urdahl 79, Ulland 76, Alstad 78, Jonson 84 (s padcem), Höll 89 (s padcem), Birger 86, nato pa Sigmund Ruud 95, ob burnem odobravanju publike, toda žal s padcem.

Vrsta tekmovalcev se je spet vračala na start in ko jih je reditelj na mostu, g. Pelan, pozval, da ne prevzame odgovornosti za nadaljnje skoke, češ da je doskok že preveč razkopen, so mu tekmovalci sami ugovarjali, češ da je skakalnica odlična in da je v zraku tako udobno. Proti tem argumentom tudi resni reditelj ni mogel ostati nedostopen in tako so se skoki v konkurenci nadaljevali še za 10 skokov, v katerih se je Birgerju posrečilo obstati skok na 92 m, Avstriju Höllu na 84.5 m, in pogumnemu Novšaku iz Bohinja najboljša jugoslovanska znamka 66 m. Tudi Sigmund Ruud in Jonson sta si privoščila dva poleta na 87 in 89 m, toda sta se morala zaradi silnega pritiska povolati po snegu. Mladi Palme je zbral zadnje sile in se pogljal na 65 in pol, toda tudi njega je neusmiljeno zasukalo skoraj med gledalce.

Evropski „kanoni“

Kakor je bilo pričakovati so si prva mesta razdelili naši severnjaki, med katere pa se je kot častna izjema vsidral na tretje mesto Avstrijec Höll. Zaključek vrstnega reda tvorita, kakor pri taki konkurenci pač ni bilo drugače mogoče, Novšak in Palme. Junaka dneva in obenem plasiranca na prvih dveh mestih sta orata Ruud, ki sta tudi v vrsti svojih rojakov razred za sedel. Kolikor je Birger Ruud boljši po stilu, toliko je Sigmund Ruud pogumnejši in skoraj neugnan, kadar vidi, da bi mu mogel boljši mesto odnesti kdo drugi. Avstrijec Höll si je na naši skakalnici pridobil mednarodni sloves in reči se mora, da je po slogu in tudi po pogumu krepko držal konkurenci med kanoni s severa. Najbolj skromno je v tej svetovni reviji najboljših skakalcev odrezal Sörensen, ki so mu pripisovali velike šanse, toda moral se je to pot zadovoljiti s petim mestom. Za naše tekmovalce je bila ta prireditel tudi dragocena šola. Značilno je, da si je med njimi priboril prvo mesto in lepo častno darilo Novšak, član smučarskega kluba Bohinja, ki mu to pot sreča ni bila mila, pa je morda danes kot že dolgo ne najbolj občutil, da vodi pot do zmage preko težav.

Pozdrav v domu

Po tekmah, ki so se končale malo po 14. uri, so se množice razgubile deloma v vas in na postajo, deloma pa v dom Ilirije, kjer so se med tem zbrali vsi odlični gostje ki so posetili to veliko mednarodno revijo skakalcev. Po kosilu je predhodni SK Ilirije dr. Lapajne v imenu prireditelja pozdravil zastopnika ministra za telesno vzgojo, načelnika tehničnega odbora IZSS dr. Berčeta, g. bana in predsednika IZSS dr. Marušiča, zastopnika vojske podpolkovnika Popoviča, sreskega načelnika iz Radovljice dr. Vrečarja, zastopnika IZSS dr. Pavlina in generalnega tajnika Gorca, zastopnika mestne občine ljubljanske dr. Šubica, predsednika ratske občine Pintbaha, zastopnika zveze za tujski promet dr. Tičarja, številne navzoče novinarje in zastopnike raznih smučarskih in sportnih klubov, ki so posetili prireditve. Posebej se je predsednik z za-

hvalo spomnil graditeljev naše mamutne skakalnice inž. Bloudka, stavbenika Rožmana in Komarja, ki so vsak po svojih močeh pripomogli, da je jugoslovensko smučarstvo doživelo današnjo prireditev. Toplo je pozdravil zlasti tekmovalce iz Norveške in Avstrije.

Pozdravom domačina se je priključil tudi predsednik IZSS, g. ban dr. Marušič, ki je poudaril pomen današnjega dneva, in obljubil, da bodo oblasti tudi v bodoče po vseh močeh podpirale razvoj našega sporta.

V imenu norveške odprave se je za pozdrave in sprejem zahvalil tekmovalce Per Jonson, v imenu avstrijske odprave pa tekmovalce Höll s trikratnim sportnim pozdravom.

Birger Ruud, zmagovalac večerašnjih tekem v Planici.

Razdelitev daril

Po govorih odličnih funkcionarjev in predstavnikov IZSS in Ilirije ter prisrčni zahvali Jonsona je sledila razdelitev daril tekmovalcem. Ker so bili prostori ilirijanskega doma pretesni in prenatrpani in da bo tudi široka masa smučarjev lahko videla znamenite „kanone“ ter se z njimi vred radovala uspehov, so darila razdelili kar pred domom, kjer se je zbrala ogromna množica smučarjev. Zopet je bil imponant pogled na ta gozd smuči in pelic. Fotografji so švigali sem ter tja, naše brhke smučarke so pa še v zadnjem hipu skušale izbežati od simpatičnih Norvežanov kak avtogram.

Službeni rezultati

Pred domom je najprej še enkrat pozdravil tekmovalce dr. Lapajne, nakar je glavni tajnik IZSS g. Joso Gorec razglasil službene rezultate. V splošni in mednarodni konkurenci si je priboril prvo mesto Birger Ruud (218.2 točke), ki se je postavil tudi z najdaljšim skokom brez padca. Burno aklamirani je stopil Birger v ospredje in dr. Berce mu je izročil prvo nagrado, zlato zapestno uro, krasno darilo ministra za telesno vzgojo dr. Hanžeka.

Drugi je bil njegov najhujši rival — njegov brat Sigmund (217.2). Prejel je za najlepši skok v konkurenci dragoceno vazo, darilo g. bana, in lep pokal ljubljanskega župana. Ne sme nam zametiti, da mu ob tej priliki čestitamo tudi k njegovemu 23. rojstnemu dnevu, ki ga je danes praznoval obenem s svojimi lepitimi uspehi. Tretji nagradjenec je bil Avstrijec Gregor Höll (214.7), ki je danes po svojem znanju, izredno lepem stilu in po rekordnih skokih, nedvomno tretji največji skakač na svetu. Postavil se bo doma z lepim pokalom Ilirije, ki si ga je osvojil pošteno in v najtrši borbi.

Nato so se plasirali kot četrta mladi in simpatični Ulland (209.1), dočim je bil visoki favorit Sörensen (205.5) peti. Na 6. mestu najdemo bivšega trenerja Poljaka Jonsona (203), ki spada tudi v prvi razred, a sedmi je Lassen (201.3). Nato so po vrsti zasedli naslednja mesta: 8. Alstad (197.7), 9. Hoff (179.5), vsi Norveška, 10. Guttormsen (174.5). Zadnja dva sta bila naša Novšak in Palme. Novšak je prejel kot najboljši Jugosloven lep pokal bana g. dr. Marušiča, ki mu tudi pritiče, saj je postavil nov državni rekord s 66 m.

Norvežani v Ljubljani

Zmagovalna norveška ekipa, ki je danes na skakalnici v Planici postavila nove rekorde v smučskih skokih, se bo danes, v ponedeljek, ob pol 20. pripeljala v Ljubljano, kjer jo bo SK Ilirija sprejela z godbo in svojim članstvom. Po sprejemu bo v gornjih prostorih Kazine sportni družabni večer s plesom, na katerega so vabljeni vsi prijatelji zimskega sporta.

V jutrišnji številki bomo objavili zanimive slike z današnjimi tekmovanji in še nekatere zanimive podrobnosti.

Žrtve notresa v Hakodatu

Tokio, 31. marca. Po raznih ugotovitvah je izgubilo pri požaru v Hakodatu življenje 800 ljudi, vse pa kaže, da bo število naraslo na 1200. Porušenih hiš so ugotovili 23.600. V raznih hišah in vohanih so nastanili 23.000 ljudi. Zaloge tihov so za dostne, vendar pa tri prebivalstva zelo mnogo zaradi mraza, ker prebivalstvo oblačil in odej. Parlament je odpravi prebivalstvo Hakodata vrst. Jutro.

Nad 4000 gledalcev

Po uspešni reklamni in navdušujoči poskusnih skokih v petek in soboto se je moglo računati, da bo obisk prireditve presegel vse dosedanje. Vendar so računali v soboto kazali še prav neugodno. Odločilna pa je bila okoliščina, da je bilo dav od vseh strani dovolj priložnosti za udobno in hitro zvezo s Planico. In tako je velik del občinstva prispel gori v naš največje-nejši kot samo za en dan. V teku dopoldneva je že redni jutranji vlak z Jesenice pripeljal nekaj sto gledalcev iz gornjega gorenskega kota, nato pa je po polurnem presledku udarila proti Slatni armada ljubljanskih posebnih vlakov, ki sta dve ljubljani nad 1300 ljudi. Za temi vlaki je sledil še poseben vlak iz Zagreba s 500 potniki in ojačani redni dopoldanski vlak iz Ljubljane. Če računamo še množico ljudi, ki je bivala v Planici že pred nedeljo in vso daljino in široko okolico, ki tudi ni opustila priložnosti, da bi videla skakati Norvežane, ni pretirano, če sodimo, da je današnji prireditvi prisostvovalo precej nad 4000 gledalcev. Vsa ta množica je kmalu po 11. v velikem polkrogu obhala iztek skakalnice, nekaj sto gledalcev si je izbralo mesta na obeh straneh vzdolž strmine, najbolj pogumni pa so se vgnezdili na vitkih bukavah ob strmini ter si s teh improviziranih zračnih tribun podvojili užitek nad drzno nemarnostjo norveških skakalcev.

Ena najboljših skakalnic v Evropi

Skakalnica SK Ilirije, ki je imela danes tudi na zunanjo svečano obleko in so jo krasile zastave sodelujočih držav (norveška, avstrijska in jugoslovanska) na drogovih ob izteku in državne trobojnice pod mostom, spada po svojih dimenzijah med največje skakalnice v Srednji Evropi. Nalet mori 90 m in najvišji start je 120 m nad

Nadaljevanje podrobne proračunske razprave v senatu

Senat je zasedal včeraj ves dan in odobril proračune notranjega, vojnega, socialnega in prometnega ministristva

Beograd, 25. marca. p. Senat je tudi danes ves dan do poznega večera nadaljeval podrobno razpravo o proračunu ter so bili na današnji seji odobreni proračuni notranjega, vojnega, socialnega in prometnega ministristva. V debati sta govorila med drugimi tudi senatorja gg. dr. Fran Novak in dr. Valentin Rožić. Senator g. dr. Novak se je zavzemal za izboljšanje notranje uprave in za olajšanje dela občin, senator g. dr. Rožić pa se je zavzel za banovinske uradnike in nameščenice in zahteval, da se tudi glede pravic in ugodnosti izenačijo z državnimi, ki imajo z njimi tudi enake dolžnosti.

Notranje ministristvo

Prvi je bil danes na dnevnem redu proračun notranjega ministristva. Po kratkem ekspoziciji notranjega ministra g. Žike Lazića se je razvila daljša debata, v kateri je govoril najprej senator

dr. Fran Novak

V svojem govoru je ostro kritiziral notranjepolitično upravo in uradništvo tega resora ter zahteval, da se nesposobni in malomarni uradniki čimprej izločijo in nadomestijo s kvalificiranimi uradniki. Uveljaviti se mora načelo, da mora vsak uradnik pričeti pri najnižji instanci in sme predovati le po svoji sposobnosti in višje instance, tako da pridejo v centralo, to je v ministristvo, najboljši preizkušeni in najbolj kvalificirani uradniki. V svojih nadaljnjih izjavah je izrazil priznanje notranjemu ministru g. Žiki Laziću, ki kaže vedno največjo skrb za ohranitev notranjega reda in miru ter vsako stvar, ki se pojavi, likvidira brez nepotrebne nervoznosti.

Zato je tudi trdno prepričan, da bo g. minister tudi v bodoče pravilno ocenil delo vsakogar, ki se pregreši proti državi in zakonu. Posveti pa naj vso skrb raznim ilegalnim organizacijam, ki rovarijo proti naši državi iz inozemstva. Drugi del svojega govora je senator dr. Novak posvetil občinskim zadevam in apeliral na notranjega ministra kot vrhovnega čuvarja občinske samouprave, naj stori vse, kar more, da se delo občin olajša. Narod je pri zadnjih občinskih volitvah pokazal, da hoče aktivno sodelovati ter da odklanja vsako abstinenco, zato pa naj ministristvo razpoloženju ljudstva primerno upošteva in prepreči stvari, ki vzbujajo nevoljo. V tej zvezi je omenjal razne odloke, ki sredi leta izpreminjajo določbe glede občinskih proračunov, kar onemogoča vsako pametno občinsko gospodarstvo. Navodila za sestavo proračunov in druge take stvari, naj se izdajo pravočasno, da jih morejo občine pri sestavi proračuna že upoštevati, ne pa naknadno, ko postavijo vse proračune na glavo. Potrebno je, da se uvede pri vseh samoupravah, od občin pa do banovine načelo štednje, ki naj bo enotno za vso državo, toda navodila za to naj se izdajo pravočasno.

Nato so govorili še senatorji Peter Djirlić, Milan Popović, Stjepan Janković, Petar Dobrinčić, Djuro Kotur in dr. Oton Frangeš, ki je zahteval, naj se končno uredi tudi vprašanje cizanov, ki so narod brez kulture in brez obveznosti do države. Določilo naj se jim stalna bivališča, kar bo rešilo narod mnogih lopovov. Po govoru senatorjev Atanasija Šole in dr. Superine je odgovoril notranji ministar na pripombe govornikov in med drugim izjavil, da bo upošteval zlasti predloge g. dr. Novaka glede občinskih samouprav. Po njegovem govoru je bil proračun notranjega ministristva sprejet.

Vojno ministristvo

Sledila je razprava o proračunu ministristva vojske in mornarice. Ekspozicijo ministra g. Stojanovića je zbornica sprejela z viharnim odobravanjem in je po izjavi senatorja Djure Koturja z aklamacijsko odobrila ta proračun.

Socialno ministristvo

Nato je podal ministar socialne politike g. Ivan Pucej obširen ekspoziciji o proračunu svojega resora, nakar je bila dopolnjena seja zaključena.

Na popoldanski seji so govorili senatorji gg. Josip Silović, Peter Djirlić, Pajo Obradović in Petar Zec, nakar je zbornica proračun ministristva socialne politike skoraj soglasno odobrila.

Prometno ministristvo

Ob 18. se je pričela razprava o proračunu prometnega ministristva. Prometni ministar je enako, kakor v Narodni skupščini podal obširen ekspoziciji, ki je trajal nad dve uri. Nato se je razvila obširna razprava, v kateri je govorilo 12 govornikov, ki so se obširno bavili s prometno politiko in stavili razne predloge in zahteve. Med drugimi je povzel besedo tudi senator

dr. Valentin Rožić

ki je opozoril prometnega ministra na upravičene zahteve banovinskih uslužbenecov glede polovične vožnje na državnih železnicah enako, kakor imajo državni nameščenici. Navedel je določbe raznih pravilnikov in zakonov ter dokazoval, da imajo banovinski uslužbenci enake pravice do te ugodnosti, saj imajo tudi enake dolžnosti. Seja ob uri, ko to poročamo, še traja, bo pa proračun prometnega ministristva še nočjo odobren.

Zbor v pozni noči

Zanimivosti s skupščine naših marljivih natakarkjev

Ljubljana, 23. marca.

Medtem, ko je Ljubljana v noči na soboto spala v neskaljenem snu, so se v prostorih restavracije pri šestici sklepale važne reči. Za ob dveh ponoči je bil sklican občni zbor SONKa, kakor se pesniško lepo imenuje na kratko (Strokovna organizacija natakarkjev in hotelskih kuharjev za dravsko banovino) in na dnevnem redu je bil najvažnejša točka: pristop k Mednarodni ženevski zvezi. Natakarkji so pač edini stan pri nas, ki mu ni dano, da bi svoje najbolj pereče stanoške zadeve obravnaval pri luči dneva. Od zore do pozne polnoči mora biti natakark tako rekoč na nogah in šele policijska ura, ki je toliko neprijetna veselim bratcem v krčmi in kavarni, mu prinese trohico odresilnega prostega časa. Po štirinajstih urah trdega dela, kakor je po večini ljubljanskih kavarn odmerjen popoldanski delavnik, so se okrog poltrih zjutraj pričeli zbirati mladi, vljudni črno oblečeni gospodje, ki so ves dan prinašali gostom časopise, kavo, vino na mizo, da po svoji volji sklepajo o tistem drobcu usode, ki je izročen njim samim v roke. Razpoloženje je bilo napeto, razburjenje je nekajkrat priklopelo skoraj do roba. Razen članov SONKa, ki ima v svojih pravih izraza namen, zgostiti narodno in stanovsko zavest med članstvom — program, ki ga v glavnem izpoveduje tudi ženevska zveza — je prišlo na zbor tudi več pristavev socialistično usmerjene natakarske zveze.

Ob treh popoldne je predsednik g. Kramer otvoril zbor in razen številno zbrane članstva še posebej pozdravil delegata glavne uprave g. Novaka iz Beograda, zastopnika sekcije Zagreb g. Marcija in sekcije Maribor g. Pavšerja ter zastopnika »Jutra«. V širokih obrih je nato očrtal borbe, ki jih je morala organizacija v preteklem letu izbojevati tako na zunanji, kakor v natakarskem stanu samem. Sprito velike brezposelnosti, ki je zavoljo krize nastala v hotelski industriji, je natakarkjem dvakrat potreben strjen nastop. Ob dejstvu, da imamo v dravski banovini kar tri natakarske organizacije, — dve v Ljubljani, eno v Mariboru — je bilo delo za napredek te stroke doslej zelo oteženo. Zato se je veliko število naših natakarkjev odločilo, da napravi konec dosedanjim raznim razmeram z ustanovitvijo enotne nadstrankarske organizacije, ki naj se priključi Mednarodni ženevski zvezi nameščenecv hotelskih, restavracijskih in kavarnskih obrti. — Tajnik g. Farčnik je podrobno poročal o delovanju SONKa, ki je bil ustanovljen v mesecu juliju lanskega leta in ki je v tem času med drugim organiziral tečaje za pouk modernih jezikov, ki pridejo v natakarski službi v prvi vrsti v poštev. Pevski odsek je razvil živahno delavnost ter je z lepim uspehom nastopil tudi v radiu. Odbor je v večjem številu primerov uspešno posredoval v vprašanih nastavitvah — Blagajnik gosp. Pucej je mimo suhih računov in denarnem prometu poročal še o podporah, ki jih je društvo razdelilo brezposelnim članom ter

naglašal potrebo starostnega zavarovanja. Načelnik revizijskega odbora g. Verčnik je odboru predlagal zaupnico, člane pa je pozival, naj skrbneje poravnajo svoje obveznosti do organizacije.

Potem ko je bil absolutorij izglasovan, je delegat glavne uprave g. Novak poročal o gibanju in smernicah Mednarodne ženevske zveze, ki se je osnovala pred 57. leti in se od takrat neprestano širi in rase. Danes obsega njena organizacija 14 civiliziranih držav, njena zastopstva se nahajajo po vseh kontinentih. Njeno delovanje se je zmerom strogo držalo strokovne smeri izven vsake politike, kar je brez dvoma eden glavnih razlogov za njen lepi razmah. Govornik se je dotaknil težkave socialnega položaja, v katerem se nahajajo nameščenici hotelske industrije pri nas. Namesto stalnih plač je skoraj povsod uveden procentualni sistem, tako da natakarkju niti za časa zaposlitve ni zagotovljen eksistenčni minimum. Prav tako je tudi za starost in onemoglost brez vsakega zavarovanja. Zaradi tega je ženevska zveza sama uredila starostno zavarovanje ter organizirala svoj brezposelnosti in bolniški fond, tako da prejema član v primeri boleznih po 10 do 18 Din podpore na dan iz organizacijske blagajne. Posebej je govornik naglašal pomen tovarišjske siloge, ki jo zveza izvaja v mednarodnem obsegu. Tako je tudi naša jugoslovanska zveza poslala v zadnjem času nekaj svojih članov v Francijo, kar je tako zanje, kakor za občo povzdigo natakarskega stanu in hotelske obrti brezdvomnega pomena. Zlasti Sloveniji, ki je središče tujeskega prometa pri nas, bo lahko imela od ženevske zveze lepe koristi. Ko je delegat ene največjih sekcij v državi g. Mareš sporočil pozdrave zagrebških tovarišev, je še podčrtal, da položaj natakarske stroke v naši državi nikjer ni tako mizeren kakor v Ljubljani. G. Pavšek iz Maribora je poročal, da so mariborski natakarkji domala 100-odstotno organizirani v ženevski zvezi, s pomočjo katere so izbojevali že nekaj lepih uspehov. Največje graje je vredno, da v Ljubljani približno 50 odstotkov natakarkjev dela brez plač.

Po kratki, deloma prav burni debati je zbor nato soglasno sklenil, da SONK pristopi v ženevsko zvezo. V odbor, ki bo izvedel vse priprave za reorganizacijo, so bili izvoljeni gg. predsednik Pucej, podpredsednik Šulek, prvi in drugi tajnik Palir in Tovornik, prvi in drugi blagajnik Poganič in Zmitek. Delegat glavne uprave je nato na svečan način izročil funkcije novemu odboru, ter mu položil na srce, da se mora na svojem področju boriti pred vsem za uveljavljanje 10-urnega delovnika, za uvedbo 36-urnega nedeljskega počitka, za ureditev plačanega dopusta itd. Po nekaterih razgibanjih razpravah o raznih stanovskih vprašanjih je novi predsednik zaključil zbor, ko se je dobro prespana Ljubljana že zdavnaj zdirjala v nov delaven dan, mnogi izmed zborovalcev pa so morali po prečuti noči od šestice naravnost na delo v svoj lokal.

Zborovanje hmeliarjev

Občni zbor Hmeljarskega društva v Žalcu — Lani so hmeliarji dobili za hmelj okrog 70 milijonov — Reorganizacija društva

Žalec, 25. marca.

Hmeljarsko društvo za Slovenijo v Žalcu je imelo danes v Roblekovih dvorani svoj 54. občni zbor ob lepi udeležbi delegatov podružnic. Zborovanje je vodil podpredsednik, žalski župan g. Lorber, ki je ob otvoritvi pozdravil narodnega poslanca g. Ivana Prekorška, sreskega načelnika dr. Vidmarja, sreskega kmetijskega referenta Werniga, zastopnike tiska ter zbrane hmeliarje. Zastopanih je bilo vseh 14 podružnic po 61 delegatih, razen tega pa se je običnega zbora udeležilo tudi mnogo članov osebno.

Letno poročilo je podal dolgoletni agliti društveni poslovodja g. Anton Petriček. Društvo ima 14 podružnic z 945 člani, posameznih članov pa je še 42, tako da šteje skupno 987 članov. Društvo je priredilo lani 6. avgusta velik hmeljarski tabor v Žalcu ter je razdelilo 9654 legitimacij hmeljskim obiralcem za polovično vožnjo. Prav tako pa je društvo lani naprosilo podružnice, da v presledkih dveh do treh tednov pošiljajo društvu poročila o stanju hmeljskih nasadov. Društvo je lani v hmeljski sezoni izdalo 18 poročil strokovnim organizacijam in časopisom doma in v inozemstvu ter obveščalo naše hmeliarje o stanju in gibanju cen v inozemstvu. Iz Žalca je prejelo 41 brzojavnih tržnih poročil. Splošno obriranje hmelja se je pričelo 21. avgusta ter je bil pridelek prvovrstne kakovosti. Lanski pridelek je znašal okrog 11 tisoč metriskih stotov. Pričetna cena je bila 60 Din, pozneje pa se je dvignila na 90, 95 in celo 100 Din. Nato je začela zopet padati in je padla sedaj na 50 Din za kg. Povprečno se je prodajal lanski pridelek po 70 Din, tako da je znašal izkupiček okrog 70 milijonov dinarjev. Po zaslugi ministra g. dr. Kramerja in narodnega poslanca g. Prekorška je dobilo društvo lani od Privilegirane agrarne banke kredit v višini 700.000 Din za izplačilo stroškov za obriranje in sušenje hmelja. Na intervencijo istih dveh gospodov je dalje Narodna banka dovolila uporabo 50 odstotkov vezanih dinarjev za nakup hmelja. Društvo je dalo Zavodu za pospeševanje zunanje trgovine vse podatke za pospeševanje hmeljarstva. Pri finančnem ministristvu je zaprosilo, da so se davčne eksekucije pri hmeliarjih odgodile do jeseni, bansko upravo pa je naprosilo za pomoč pri pospeševanju hmeljarstva. S posebno okrožnico je obvestilo glavnega glade razveljavljenja predprodajnih pogodb. List »Slovenski hmeljar« je glasilo bivšega sreskega kmetijskega referenta in ga izdaja zaseben konzorcij. Glasilo hmeljarskega društva je samo »Hmeljarski Vestnik«.

Letni račun društva izkazuje 9.587 Din dohodkov in 9.556 Din izdatkov, tako da znaša stanje blagajne 31 Din. Na predlog g. Mihe Jošta je bil odobren dan absolutorij. Za pregledovalca računov sta bila ponovno izvoljena gg. Jošt in Razboršek.

O novih pravih, ki jih je predložila uprava, se je razvila živahna debata, v katero so posegli gg. Piki, Marinc, Marovt, Kuder, Steblovnik in Sušteršič. Debatu je bila deloma politično pobarvana. Poslanec Prekoršek je obsojal, da se na občni zbor tako eminentne gospodarske organizacije zanašajo politični spori in da se hočejo na njem delati nezaključeni politični računi. Omenjal je, da se je v nekaterih podružnicah lani in letos vodila ogabna podtalna politična borba, ki jo je treba izključiti iz hmeljarskih podružnic. Nova pravila pred-

pisujejo namesto dosedanjih podružnic poverjenika. Dobro organizirano osrednje društvo s poverjeniki bo večje jamstvo za dober razvoj hmeljarstva in za doseg postavljanih ciljev. Pri glasovanju so bila nova društvena pravila z 41 proti 19 glasovom sprejeta. Po novih pravih se bo imenovalo društvo »Hmeljarsko društvo za dravsko banovino v Žalcu«. Sedež bo imelo v Žalcu, njegov delokrog pa obsega vso dravsko banovino. Glavni društveni odbor šteje 18 članov in se voli za dobo treh let. Glavni odbor dočeli za vsako občino po enega ali več poverjenikov, ki vzdržujejo zvezo med glavnim odborom in članstvom, pobirajo članarino in razglašajo vse društvene okrožnice, obvestila in sporočila, zlasti v dobi sezone. Glavni odbor nadzira delovanje ožjega odbora, v katerega se smejo voliti le člani, ki stanujejo v neposredni bližini sedeža društva. Braslovška podružnica je predlagala, naj doseže društvo prepoved napravljanja novih hmeljskih nasadov. Dovolili naj se le toliko novih, kolikor se starih opusti. Ta predlog bo novi odbor proučil in ga nato predložil izrednemu občnemu zboru, ki se bo vršil takoj, ko oblasti potrdi nova pravila.

Občni zbor je tudi odobril izdajanje »Hmeljarskega Vestnika« kot glasilo hmeljarskega društva. Glede izjave g. Mahneita iz Trnovca, da je treba zatreti vse ne-reelne hmeljske prekrupčevalce, je narodni poslanec g. Prekoršek pojasnil, da morajo hmeliarji dati v to svrhu oblastem na razpolago točne podatke. Članarino za leto 1935 bo določil izredni občni zbor. Z zahvalo poslancu g. Prekoršku ter vsem ostalim zastopnikom in zborovalcem je predsedujoči zaključil zborovanje.

Na pravem mestu vsako reč naj bo: le »Palma« spada na petó!

Objave

Pevski zbor Glasbene Matice prosti svoje člane, a tudi članice, da se udeležijo pogreba zaslužne bivše članice, koncertne pevke gospe Mire Dev-Costaperaria, danes ob 15. z Vrtače ob Bleiweisovi cesti. — Danes ob 20. skupna vaja mešanega zbora. Odbor. Klub Primork in Kolo JS vabita vse svoje članice, da se udeležijo pogreba pokojne članice gospe Mire Costaperaria ob 15. na Vrtači 4.

Rezervne oficirje pozivamo po naredbi komande mesta, da se udeležijo predavanja za rezervne oficirje, ki bo drevi ob 20. v Oficijskem domu na Taboru v vojašnici Vojvode Mišića. Ker je predavanje obvezno za vsakega oficirja, opozarjamo, da naj brez važnega vzroka nihče ne izostane. — Odbor.

Drevi ob 18. uri bo v Filharmonični dvorani javna produkcija gojenecv našega konservatorija. Spored obsega 6 instrumentalnih točk in 3 recitacije ter dialog. Nastopajoči učenci so iz šole prof. Štala, prof. Foedranspergove, prof. Šmalc-Svajgarjeve, ravnatelj Hubada, prof. Korošca in prof. Osipa Šesta. Vstop je dovoljen vsakomur proti nakupu sporeda, ki stane 2 Din. Danes ob 14.15 predvaja ZKD svoj vele-zabavni film »Španska muha«. V glavni vlogi znani komik R. A. Roberts. Film je nad vse vesele vsebine, naravnost razposajen. Vstopnina 3 in 5 Din.

Čitajte tedensko revijo ŽIVLJENJE IN SVET

14. zbor triglavanskih starešin

Maribor, 25. marca.

Dopoldne se je vršil v lovski sobi hotela »Orele 14. redni občni zbor starešinske zveze »Triglav«, ki ga je vodil dvorni svetnik dr. Toplak.

Spominjal se je tudi umrlih članov gg. prof. dr. Broliha, sodnega svetnika dr. Muleja, podnačelnika Pezdika in dr. Tomića. Nato je poročal o delovanju društva, ki je bilo v tem letu zelo živahno. Sledili sta poročila tajnika dr. Siljana in blagajnika g. Skaze, ljubljanskega poverjenika dr. Stareta in zastopnika aktivnih edinic. Sprejet je bil predlog dr. Vavpotiča, da se sedež zveze preseli iz Maribora v Ljubljano.

Za predsednika je bil izvoljen univ. prof. dr. Milan Vidmar, v odbor pa gg. dr. Stare, dr. Vavpotič, dr. Tominešek, dr. Šerko, dr. Najžar, dr. Vogelink, dr. Kukovec in inž. Koželj. Revizorja sta gg. dr. Furiani in prof. dr. Rus. Predmet živahne debate je bilo zlasti razmerje starešinske zveze s aktivne edince v Ljubljani.

Naše gledališče

DRAMA

Začetek ob 20. uri!

Ponedeljek, 26. marca: Lepa Vida. Privedi dvajset držav. učiteljske šole. Izven. Znižane cene.

Torek, 27. marca: zaprto.

Sreda, 28. marca: INRI. Izven. Znižane cene.

Na velikonocni teden bo vprizarjala drama pasijonsko igro INRI. Prva predstava bo v sredo 28. t. m. Za vse predstave veljajo znižane cene od 20 Din navzdol. Prav posebno pa opozarjamo posetnike z dežele na popust, ki ga uživajo posamezniki ali pa skupine najmanj 5 oseb, če se izkažejo s žigom domačega župnišča ali šolskega upraviteljstva.

OPERA

Začetek ob 20. uri!

Ponedeljek, 26. marca: zaprto.

Torek, 27. marca: Halka. Svečana predstava v praznino godu predsednika poljske republike maršala Piłsudskega.

Svečani predstavi »Halka« bo jutri, v torek, prisostvoval poljski poslanik Schwarzbarg-Günther, ki bo pred pričetkom predstave govoril o pomenu poljskega narodnega praznika. Na ta večer se bo izvajala prvič pri nas tudi poljska narodna himna.

Wagnerjev svečani igrokaz »Parsifal« se bo vprizarjal za velikonocni čas prvič na veliki petek ob 19. in drugič na veliko nedeljo popoldne ob 15. Cene za te predstave so znižane. Posetniki z dežele uživajo popust, ako se javijo v skupinah najmanj 5 oseb in se izkažejo z žigom šolskega upraviteljstva, odnosno domačega župnišča. Opozarjamo, da traja predstava polne 4 ure in se začeti dejanj naznanjajo s fanfarami.

Obisk poslancev in senatorjev na Jadranu

Beograd, 25. marca. Zaradi točnejše proučitve gospodarskih in socialnih razmer na našem Primorju v zvezi z njegovim zaledjem je sklenilo okrog 200 narodnih poslancev in senatorjev, da obiščejo vse važnejše kraje od Sušaka do Učlinja. Prepričani so, da bodo s tem olajšali pravilno rešitev vseh tistih vprašanj, ki so važna za življenje. delo in napredek našega Jadrana. Naši parlamentarci obiščejo iz Kotora tudi Cetinje in vse črnogorsko primorje. Udeleženci potovanja obiščejo pri tej priliki tudi Krf in vse one svete kraje, ki spominjajo naš narod na dobo svetovne vojne in na troletje, ki je ustvarilo novo zgodovino Jugoslovenov S tem, da se bodo poklonili narodnim junakom in mučenikom in vsem krajevskim ciljem, bodo ravnali v smislu čuvstva, pozornosti in čestitosti ki ga naš narod izkazuje svojim velikanom. Potovanje na Krf in nazaj bo trajalo 10 dni. Podrobna pajsniša daje odbor v Narodni skupščini, v katerem je med drugimi tudi senator g. dr. Vladimir Ravnihar.

Srčna kultura

Nekaj suhoparnih dejstev

Dne 26. decembra 1933 so ustrelili na lovu med Hrušico in Štepanjo vasjo pri Ljubljani lisico, ki je imela nad medenico žilnato zanko, ki ji je prejedla kožo, se zadrgnila na hrbtni strani vse do kosti, na trebuhu vse do drobovja. Teči ni mogla, se težavo se je vlekla; strel jo je rešil na daljinskih muk in bedne smrti. Štirinajst dni prej pa so v istem lovišču, v Molniku, ustrelili lisjaka, ki je imel na vratu zadrgnjeni dve zanki.

Smučarji so pred nedavnim pobili na svojih smučarskih pohodih srednjevelikega merjasa, nekaj dni prej neke druge divjega mačka, spet drugi so pobili sestradane ga zajca.

Pod Krimom so prinesli lovca srnjaka, ki je imel raztrgane prsi in sploh je bil poln ran, tako da je čez nekaj ur poginil. Tako so ga zdelali klateči se psi.

Časopisje z naslado priobča take vesti, mi lovci pa molčimo in mirno gledamo, kako nam brezobzirni in divjaški smučarji uničujejo in skrunijo večno lepo prirodo. Kdaj ste videli pred petimi, šestimi leti, da bi križala krimske gozdove ali tih Kureček sled smuču? Danes pa divjajo po svetih, devinskih prirodnih tleh mlečnobizi kričači z napol doraslimi frikljami. To so smučarji — kaže, ki gredo v hribe zato, da se tam izkriče. Uboga žival, ki se v visokem snegu ne more niti umakniti, še manj pa braniti, jim pade v brezsrčen plen. Opisuj, opevaj prirodo, učij vzgajaj kakor hočeš in moreš, tvoj uspeh bo zasmeš. Skrajni čas je, da se zganemo enkrat mi, ki smo prizadeti, in zajezimo ta val, ki grozi uničiti na stotine gamsov po planinah in drugo, divjakom na smuteh dostopno divjad.

Kričeke reklame za smuške izlete nimajo niti najmanjši prošnje ali opomina, da niti ne besede o čuvanju in varovanju naravnih lepot. Včasih je imela divjad pozimi mir, danes plaho bega pred drhaljo, drvečo na smučeh. Ne pojmujejo me napako; niso vsi graje vredni, toda mnogi, žal, premnogji iz ene nevarnosti beži divjad v drugo, iz enega prokletstva v drugo. Komaj se umakne zlim duhovom z ene strani, že pade v območje drugih; od smučarjev v zanke. Ni dovolj, da streljajo in love v pasti, še zanke nastavljajo divji lovci. Ne bi se mi toliko gabilo divji lovci, če bi samo streljali, toda zankarji so oni, zaradi katerih vre v meni žolč. Dvomim, da bi bil kdo tako brezsrčen, da bi se kdaj nastavil zanko, če je samo enkrat videl, kakšne peklenske muke trpi ujeta žival v zanki, preden pogine. Zganimo se, da ne bo prepozno: zastavimo vse voje ile, da zajezimo pogubosnost preteče divje sile raznih temnih elementov. To bodi naša sveta vojska.

Tako se glasi članek, ki smo ga z naslovom vred doslovno ponatisnili iz zadnje številke »Loveca« in ki ga je napisal g. Joža Herfort. Prav gotovo da gornja »suho-parna dejstva« naravnost kriče o pomankanju srčne kulture in prav zato smo članek ponatisnili, da ga prečita široka javnost. A ne le prečita — da ga tudi uvažuje. Dve stvari pa moramo reči tudi mi. Prvo: hudo in preveč navšalno se je pisec šlanka spravljal nad smučarje. Šlini razmah smučarstva je brez dvoma eden najbolj razveseljivih pojavov zadnjih let in smučski sport je v enaki meri spojen z ljubeznijo do

Stanovske zadeve pletilcev

V dvorani Trgovskega doma se je dopoldne vršilo letno zborovanje Zdrženja pletilcev za dravsko banovino. Predsednik g. Franzl je v svojem poročilu navajal težke borbe, ki jih ima združenje s tem letom za seboj, predvsem borbo za omiljenje davčne prakse in tožave s sušnarstvom, ki vprav pletilni stroki prizadeja veliko škodo. Posebno si je združenje prizadevalo v tem letu doseči, da se pletilstvo prizna kot rokodelska obrt, za katero je potrebna odgovarjajoča strokovna usposobljenost. Tudi zbornice za TOI v državi so se izrekle za ta sklep, vendar pa akcijski doslej še ni rodila končnega uspeha.

Iz tajniškega poročila, ki ga je podal g. Popović, posnemamo, da je bilo ob koncu l. 1933, registriranih v dravski banovini 250 pletilcev in pletilk, ki so zaposlovali 220 pomočnikov in 56 vajencev. Od pričetka leta pa je število članov in pomočnikov znatno padlo, medtem ko je število vajencev naraslo. Potem ko je blagajnik g. Mahkota poročal še o denarnem gospodarstvu društva in je bila na predlog revizorja g. Jegliča soglasno sprejeta razrešnica staremu odboru, so se izvršile še dopolnilne volitve ter je bil sprejet proračun za novo poslovno dobo, nakar je predsednik g. Franzl zaključil zbor.

Fašistični plebiscit

Rim, 25. marca. & Agitacija za današnji fašistični plebiscit je danes dosegla svoj vrhunec. Velika zborovanja so se vršila v Bariju, kjer je govoril ministar Acerbo, v Campobasso, kjer je nastopil De Bono, v Veroni, kjer je govoril ministar De Francisci. V Milanu je govoril državni podtajnik Asquini, v Palermi Lojaco, v Turinu na Roscini.

Celo katoliški dnevnik »Avvenire d'Italie« je objavil proglas na katoličane, naj gredo voliti fašista, češ, da so z lateranskim sporazumom omogočili prisrčno odnosa med cerkvijo in državo.

Moderno slikarstvo.

— I o, prijatelji, se ti je posrečil go-spodarije portret?
— Ne, vrnil mi ga je.
— Kaj na nameravaš početi z njim?
— Išče nekoga, ki bi mislil, da je portret njegov.

Sijajen dokaz sokolskega dela v Ljubljani

Prireditve v soboto in nedeljo so uspeli nad pričakovanje

Ljubljana, 25. marca. Dvojni jubilej načelnika in častnega starostea Ljubljanskega Sokola br. dr. Viktorja Murnika je dal povod za dve res sijajni manifestaciji ljubljanskega Sokolstva, za prekrasen dokaz dela in napredka v naših telovadnicah.

Lepo okrašena unionska dvorana je bila v soboto zvečer popolnoma zasedena. V prvih vrstah odlični predstavniki našega javnega življenja, tako zastopnik bana prosvetni načelnik prof. dr. Breznik, podban dr. Pirkmajer, zastopnik divizionarja polkovnik Živanovič, konzul CSR inž. Sevcik, župan dr. Dinko Puc, dvorna dama Franja Tavčarjeva, zastopnik ruskega sokolskega saveza v Jugoslaviji br. Balicar, zastopniki Saveza SKJ podstarešina br. Gangl, Jeras, načelnica Skalarjeva, ter zastopniki sokolskih žup Ljubljana, Kranj, Novo mesto, Maribor, in Zagreb. V prvi vrsti je imel svoje mesto tudi jubilar br. dr. Viktor Murnik, ki je bil deležen prisrčnih pozdravov.

Take akademije še ni bilo!

Telovadno akademijo, ki je obsegala 15 izbranih točk, vse delo jubilara br. dr. Murnika, so otvorili starejši bratje z »Naprjem«, ki je bil strumno in zelo skladno izveden. Že osvelji sokolski borci so bili toplo pozdravljeni od navdušenega občinstva. Nato so izvedli člani proste vaje za leto 1904, nato vaje izbranih telovadcev za leto 1904, nakar so sledile proste vaje za beograjski zlet 1930. Občinstvo se je pač lahko divilo velikemu napredku od preprostih vaj iz leta 1904 do beograjskih zletnih vaj. Telovadci so vse vaje izvedli zelo lepo in strumno. Učinkovite so bile tudi proste vaje članic za leto 1912, nakar je nastopila ženska naraščajoča skladna izvedba proste vaje članic za leto 1922 in 1930. Moška in ženska deca je nato ljubko izvedla jubilejne proste vaje članov in članic za leto 1923. Občinstvo je priredilo najmlajšim dolgozrajne ovacije. Ob razkošni umetni razsvetljavi in v okusnih narodnih nošah je nato ženski naraščajoči grazično izvedel telovadni ples po narodni pesmi »Po jezercu«. Vrsta članov, med katerimi so bili tudi naši mednarodni telovadci, je nato izvedla na konju na šir z ročaji več izvrstno posrečenih vaj. Krasi prehod in koleca na konju, zlasti bratov Gregorke in Fortea, so vzbudili navdušeno odobravanje. Člani in članice so nato izvedli učinkovita telovadna plesa: »Valček« iz opere »Faust« in »Barkarolo« iz Hoffmannovih pripovedk. Oba telovadna plesa sta bila na dostojni višini, izvedena zelo precizno in skladno. Izvrstno se je nato odrezala moška deca z »Marseljo«, telovadnim plesom. Dokaj težka skladba je občinstvu zelo ugajala ter je bila deca deležna obilnega aplaza.

Po krajšem odmoru je nato nastopila vrsta članov in okusnih belih telovadnih trikotih na drogu, ki je s svojimi vrhunskimi vajami žela gromovito pohvalo občinstva. Nekateri bratje so izvajali tako vratolomne vaje in odskoke, da je občinstvu zastajala sapa. Člani so dalje izvedli skladno in strumno telovadni ples po Chopinu »Polonezi«, nakar je moški naraščajoči brezhibno izvedel koračnico iz opere »Carmen«. Znova je zopet vžigala »Turška koračnica«, ki so jo morali člani med navdušenimi ovacijami občinstva ponoviti. Izvedba je bila vseskozi vzorna in brezhibna. Imenito so se nato odrezali naraščajoči s preskoki čez konja vzdolž s prožno desko. Izvajali so izvrstno posrečene preskoke v dvojicah in posamezno ter bili deležni zaslužene pohvale občinstva. Odlično je uspel tudi Mendelssohnov »Scherzo«, ki so ga člani izvedli z eleganco in vsi telovadno spretnostjo. Tudi to najnovejšo Murnikovo delo so morali ponoviti, nakar so članice grazično zaplesale Chopinov »Valček«. Izvrstno uspelo akademijo so zaključili člani s telovadno kompozicijo »U boj« med ponovnimi ovacijami občinstva. Ob koncu je množica čestitala br. dr. Murniku k jubileju. Splošna sodba vseh posetnikov pa je bila, da tako uspelo telovadne akademije Ljubljana še ni doživela.

Slavje v Narodnem domu

V okusno okrašeni telovadnici Narodnega doma je bila v prijetnem nedeljskem dopoldnevu intimna in prisrčna slavnost odkritja spominske plošče jubilaru br. dr. Viktorju Murniku. Velika telovadnica je bila zasedena do zadnjega kotička, ki je nestrano pričakovalo prihoda jubilara. Točno ob pol 11. je prisel v telovadnico, kjer je br. Murnik 4 desetletja vžigal sokolsko mladino br. dr. Murnik s soprogom in hčerko, med burnimi ovacijami Sokolstva. Pri vstopu ga je pozdravila sokolska deca z živahnim vzklikanjem: Zdravo, zdravo, zdravo!...

Starosta br. Kajželj je v nagovoru pozdravil odlične goste: prosvetnega šefa dr. Breznika, zastopnika divizionarja polkovnika Živanoviča, franc. konzula g. Remeranda, nar. poslanca br. Pustoslemška, mag. svetnika dr. Rupnika, predsednika zbornice za TOI br. Jelacina, br. Gangla, načelnico Skalarjevo, br. Balicaria, zastopnike Češke Obce in Soče ter sokolskih žup Kranj, Ljubljana, Novo mesto, Maribor in Zagreb in vseh ljubljanskih in okoliških sokolskih društev. Br. Kajželj je nato v kratkem in jedrnatem govoru orisal delovanje br. jubilara za Ljubljanskega Sokola, za vse jugoslovanske Sokolstvo in narod. Sledile so dolgozrajne ovacije.

V imenu telovadečih oddelkov je nato imel daljši govor društveni načelnik br. inž. Gobjmir Pehani, ki je poklonil jubilaru krasno izdelano spomenico: »Br. dr. Vik-

torju Murniku! Tebi, ata, svojemu telovadnemu vzorniku kliče telovadnica Ljubljanskega Sokola Zdravo!« Sledi nad 700 podpisov sokolske dece, obojega naraščajo in članov in članic. Starosta br. Kajželj je nato prečital brzojavne in pismene pozdrave. Med njimi so brzojavke ministra br. dr. Lavoslava Hanžeka, senatorja dr. Ravniharja, načelnice ČOS s. Marije Proveznikove, starostea Ruskega Sokola Artamonova, podnačelnika SSKJ br. Sulceja in članice naraščajočih žup Karlovac, Split, Bjelovar, Maribor, Veliki Bečkerek, Sušak, Rijeka itd. Po telovadnici so znova zaorile ovacije br. dr. Murniku, nakar je spregovoril v imenu Saveza SKJ podstarosta br. Engelbert Gangl.

Govor podstaroste SKJ

Dragi brat načelnik! Življenje vihira in teče za nami v brezkončnost kakor planska reka, ki ji je izvir visoko v gorah, a konec v sinji daljavi.

Življenje, ki je izpolnjeno z delom, pa brzi še hitreje in burneje. Tudi Sokolu, ki mu je življenje delo in gotovo v najvišji meri delo življenje. Seme, vsejano v zemljo, potrebuje delavcev, ki pazijo na polje, ki se brigajo za njegovo plodnost, ki ga čuvajo pred sušo in poplavi — delavcev, ki pazijo na seme, ko kali, ko buj-

no vzraste pa tja, dokler ne dozori v sad. In misel sliči semenu, ki ga stvaritelj vseje v zemljo duš in src. Tudi tu je treba delavcev, čuvarjev, branilcev, voditeljev. Sokolska misel, vsajena po Tvojem in našem velikem učitelju v naša srca, v naše duše, je našla v Tvoji osebi najidealnejšega delavca, najskrbnejšega čuvarja, najnajtejšega zagovornika in najnaprednejšega voditelja.

Na izviru Sokolstva, v zlati slovanski Pragi, si pil živo vodo sokolskih idealov in vrlin. Mlad, krepak in smel si prijel za plug dela in oral ledino sokolskega polja. Obdelaval si polje naših src in duš, vodil si prve čete mlade jate Sokolov po poti napredka v zmislu svojega življenjskega gesla, ki je bilo, je in bo vedno geslo Tyrševa: Naprej!

S to besedo je izkazano Tvoje delo, je začrtana Tvoja pot in označen smoter. Delal si, korakal si, vodil si svoje telovadce, držel se tega visokega in bleščečega smotra, da si jih privedel do višine, ki so danes na njej.

Tvoja četa je postala vojska. Slovenska sokolska zveza je rasla pod Tvojo nego in je vzcvetela v grm najlepšega cvetja sokolskih vrlin. »Jugoslovanski sokolski Savez« je združil tudi ostale sokolske vojske z juga v en sam venec. »Savezu Sokola kraljevine Jugoslavije« si bil prvi tehniški vodja. To je kratke prikaz Tvojeja na zunaj vidnega dela. Ni pa omenjeno naporno delo v telovadnici, niso omenjene Tvoje literarne edicije, ni omenjeno Tvoje delo državljan.

Dragi brat! Vemo, da ne ljubiš besedi, da ti ni za hvaležnost in hvalo. Vendar pa nam veleba bratska dolžnost, da se na današnji dan, ko je minilo 60 let Tvojeja marljivega in plodnega življenja, spomnimo enega od svojih najvernejših — Tebe! Tudi stari kmetovalec prepušča posestvo mlajšim in se umakne v zaslužni odpočitek.

Vendar pa še tudi potem z budnim očesom pazi na polje in sune, livade in vinograde, ki ga ob srečanju pozdravljajo, ker ga poznajo in spoštujejo. Ravno tako pozdravljajo danes Tebe naše sokolske planjave in livade, naša društva in čete, z nemim — toda čustvenim pozdravom kot svojega dobrega čuvarja in svojega odličnega vodjo.

Brat dr. Murnik! V imenu jugoslovanskega Sokolstva, v imenu vseh naših edinic, v imenu vsega članstva, naraščajo in dece Ti kličemo danes — svojemu vedno nam dragemu in ljubljenu »ati« — iskreno in presrečno: Na mnoga leta — nazdar!

Ko so se polegla ovacije, je izpregovoril v imenu banske uprave prosvetni šef prof. dr. Breznik, ki je slavil velike Murnikove zaslugе za sokolsko idejo in njegovo pravilno sokolsko vzgojo, kar kažejo danes vse premajhne telovadnice. To je njegov največji uspeh. V zelo lepem ruskem govoru je čestital br. Balicar, poudarjajoč Murnikove zaslugе za rusko in slovansko Sokolstvo vobče. Dr. Murnik in br. Balicar sta se prisrčno poljubila med vihnim odobravanjem zborovalcev.

Slednjič se je oglasil k besedi jubilar dr. Murnik, ki so mu zborovalci priredili več minut trajajoče ovacije. Najprej se je toplo zahvalil predstavniku kr. banske uprave, nato pa za darila s poudarkom, da je plačilo prejel že takrat, ko je dajal. Slednjič se je zahvalil vsem bratom in sestram med ponovnimi ovacijami zborovalcev. Ob pol 12. je bilo impozantno zborovanje zaključeno.

Popoldne ob 15. so se znova zgrnile množice v unionsko dvorano k akademiji, ki je dosegla nov, slajen uspeh. Zvečer pa je bil v dvorani Kazine prijateljski sestanek, ki je potekel v najlepšem razpoloženju.

Zbor rdečih križarjev

Iz vse banovine so se zbrali delegatje v Ljubljani

Dopoldne se je v mestni posvetovalnici vršila banovinska skupščina matice naših humanitarnih organizacij, Rdečega križa, ki so se je v velikem številu udeležili delegati krajevnih organizacij iz vse dravske banovine. Zborovanje sta prisostvovala tudi pomočnik bana dr. Pirkmajer in zastopnik komandanta dravske divizije poročnik Deretič.

Pred prehodom na dnevni red je predsednik dr. Krejčič prečital vdanostno brzojavko Nj. Vel. kralju in pozdravno brzojavko glavnemu odboru, ki je prav tako brzojavno pozelel uspeha ljubljanski skupščini. Nato je predsednik obširno obravnaval novi zakon o RK. Po njem mora v vsaki občini, ki jih je v dravski banovini 374, obstajati krajevni odbor ali vsaj poverništvo. Težke elementarne katastrofe tudi lani niso prizanesle. RK je storil vse, kar je mogel, in je v mnogocem prekosil pričakovanja, ki jih je prizadevalo prebivalstvo stavilo nanj. Lani se je vršil v Ljubljani tudi kongres RK in ob tej priliki se je banovinski odbor postavil v vzorno organizacijo kongresnih prireditelj. Ena najvažnejših nalog RK v novih razmerah je tudi borba proti bedi brezposelnih. Posebno pozornost mora RK posvetiti pomladku, ki je po novem zakonu še tesneje zvezan s celotno organizacijo, kakor je bil doslej. Na koncu se je g. predsednik zahvalil vsem, ki so podpirali RK v njegovih stremljenjih, zlasti še nacional-

nemu tisku, ki ni nikdar odrekal svoje pomoči.

Podrobno poročilo o delu je podal tajnik višji svetnik Skalar. Zapisnik o korespondenci izkazuje v zaključnem poslovnem letu 2424 števil, t. j. za celih 904 števil več kot predlanskim. Na novo se je napredovalo tudi število članstva za verjeniste. Imed 93 organizacij — sreskih, občinskih in poverjenistev — jih je 96,5% aktivnih. Kakor število organizacij, je napredovalo tudi število članstva za 512 rednih in 571 podpornih. Posamezni odbori RK imajo razne kulturne in zdravstvene ustanove: tako sreski odbor v Konjicah lastno bolnico, občinski v Guštanju kopalnice in reševalni avto, sreski v Ptujih hiralnico, občinski v Črni kopalnice, sreski v Slov. Bistrici javno kopalnico in občinski v Dobovi svoj oder. Pripravlja pa se še več kopalnic, hiralnic, zdravstvenih domov, dispanzerjev, izolirnic itd. Živil so odposlale edince RK za bedne in brezposelne do 15 vagonov, v denarju so nabrale okrog 50.000 Din. Ob veliki povodnji v Strugah in drugod je banovinski odbor nakazal nad 135.000 Din podpor, k čemur je glavni odbor prispeval 120.000 Din. Samaritanski tečajer je se lani vršilo 13. Skupno število samaritancev in samaritank RK znaša zdaj nad 1400. Nad 400 otrok je poslal RK v počitniške kolonije na morje. Šolskih kuhinj RK je bilo 35. Posebno akcijo je podvel banovinski odbor za stradajočo dečo v rudarskih revir-

jih in je izplačal za podpiranje rudarske mladine nad 139.000 Din, k čemur je glavni odbor prispeval 20.000 Din. Razen tega je imel naš RK lani še 153 šolskih lekarn, 120 igrališč, 13 kinov in skioptikov, 25 radiov, 31 delavnic za ročna dela in 13 kopalnic. V podmladku je bilo organiziranih okrog 290 šol z 1152 razredi in 19.499 člani. V denarju, živilih in oblekah je bilo obdarjenih nad 1000 oseb. V denarju so znašale osebne podpore nad 21.000 Din. Glavno skladišče na Ljubljanskem polju bo treba še izpopolniti. Več funkcionarjev našega RK je bilo lani za vzorno delo, ki ga vrše, odlikovanih. — O poslovanju glavnega skladišča RK je poročal aglini, skrbni upravnik ravnatelj Jagodič. Iz svojega skladišča je RK tudi lani izposodil raznim počitniškim kolonijam in organizacijam najrazličnejši material. Razen g. upravnika je v skladišču prav delavna njegova ga. soproga, ki je izvršila tudi vse pranje in šivanje različnega perila, kar se ga je nateklo o priliki velike nabalne akcije.

Denarni promet, o katerem je poročal blagajnik Mešek, je v zaključnem poslovnem letu znašal 625.502 Din. Na predlog načelnika revizijskega odbora ravnatelja Pretnarja je bila nato odboru, blagajniku in upravniku skladišča soglasno podana razrešnica s pohvalo. Sledile so še volitve novega odbora. Dosedanji odbor je bil na lanskim skupščini izvoljen za dobo treh let, zaradi uveljavljenja novega zakona pa je uprava stavila na dnevni red skupščine tudi volitve. Z majhnimi izjemami je bil izvoljen dosedanj odbor z odvetnikom dr. Krejčijem na čelu.

revizionalnega odbora soglasno sprejet absolutorij dosedanjemu odboru.

Med različnimi predlogi, ki so bili stavljeni v nadaljnjem poteku zбора, je pač najvažnejši predlog o ustanovitvi posebnega podpornega fonda, katerega namen je, nuditi brezposelnim inženjerjem pomoč v obliki posojil, podpor ali naravnih dajatev ter pomoč članom v obliki posojil za študijske namene. Volitve, ki vsako leto samo dopolnjujejo odbor, so izpadle, tako da so v upravnem odboru: predsednik inž. Mačkovšek, podpredsednik inženjerji Pehani, Peček, Platner, Josip Dedek, Fran Miklavc, I. tajnik inž. Bevc, I. blagajnik inž. Pirc, knjižničar inž. Završnik, gospodar inž. Struna in še 15 odbornikov.

Obračun rezervnih oficirjev

V društvenih prostorih v restavraciji Zvezdi se je v soboto zvečer vršil redni občni zbor ljubljanskega pododboru Združenja rezervnih oficirjev (UROIR). Predsednik župan dr. Puc je pred prehodom na dnevni red predložil najprej vdanostno brzojavko Nj. Vel. kralju, ki so jo zbrani rezervni častniki sprejeli z iskreno akklamacijo, nato pa še pozdravni brzojavki ministru vojske in mornarice ter komisarju osrednje uprave UROIR. Ko je izrekel še dobrodošlico zastopniku komandanta dravske divizije podpolkovniku Sarpeku, je ob enem podčrtal pomen tesnega sodelovanja rezervnih oficirjev z aktivnimi v blagor naroda in v moč in napredek domovine.

Tajnik Princič je v izčrpnem delovnem poročilu očrtal najprej borbo okrog spora, ki se je vnel že l. 1928, med tedanjim ljubljanskim pododborom in osrednjo upravo, in ki še do danes ni likvidiran, čeprav si je sedanja ljubljanska uprava, ki ji je tri leta predseduje dr. Puc, od vsega početka nadela predvsem nalogo, da reši ta spor. Sele po dolgi in številnih intervencijah je osrednja uprava pred dobrim letom stavila pogoje za rešitev spora, ki pa bivšemu ljubljanskemu pododboru niso bili sprejemljivi vsi brez izjeme. Medtem je prišlo do nesoglasij v osrednji upravi sami in komisar, ki ga je nato ministrstvo postavilo združenju, je odločil, da se bo o vprašanju definitivno sklepano na kongresu. Če bo komisar v aprilu zaključil svojo preiskavo o poslovanju osrednje uprave, se bo maja vršil v Beogradu kongres. V nadaljnjem je tajnik poročal o pristopitvi pododboru k organizaciji BOJ-A. O živahnih gibanjih združenja priča delovni protokol, ki navaja 916 prejetih in odposlanih pispov. Pododbor šteje 286

članov. V preteklem letu jih je nanovo pristopilo 54. K sklepu je tajnik izrekel zahvalo nacionalnemu tisku za njegovo uslužnost in je poudaril, da bi moral vsak rezervni oficir smatrati za svojo dolžnost, sodelovati v združenju pod njegovim geslom: Vse za kralja in domovino.

Potem, ko je blagajnik Turel poročal še o denarnem gospodarstvu, je bil na predlog načelnika nadzorstvenega odbora dr. Avramoviča soglasno sprejet absolutorij. V novi upravni odbor so bili izvoljeni: predsednik dr. Puc in Lorgier, Princič, Turel, Pogačnik, Pavlin, dr. Filip Orel, inž. Kobi, inž. Perko, Klinar, Rudolf Kramar, Primožič, namestniki Rybar, Pučnik in dr. Perko; v nadzorstvo pa dr. Avramovič, Vargazon, Slavko Dimnik in namestnika Biber in Borčić. — Pri slučajnostih so nekateri govorniki naglašali potrebo, da mora nova uprava zlasti med mlajšo generacijo rezervnih častnikov organizirati živahnost in konkretno agitacijo. Posebno pozornost je treba posvetiti mladim učiteljem, ki po odsluženem kadriškem roku in položnem oficirskem izpitu ne navadi ostanejo brezposelni, čeprav je vojno ministrstvo s posebno okrožnico opozorilo vse državne urade, da morajo odslužene vojske sprejemati nazaj na mesta, ki so jih z vpoklicem v kader zapustili. Med drugim je bil sprejet tudi predlog, naj se zniža članarina, o čemer bo sklepala še osrednja uprava.

Vsak naročnik „JUTRA“

— je zavarovan —
— za 10.000 Din! —

NE RAZMIŠLJAJTE! ODLOČITE SE!

Obdržite samo nogavice, opremljene z gornjim zaščitnim znakom, ker so samo te zanesljive.

Spomin na Miro Costaperaria iz Gorice

Na Vrtaču 4 leži na mrtvaškem odru sredi umetnih rož in pomladnega cvetja gospa Mira Dev-Costaperaria. Mnogi znanci in prijatelji, ki jih je presenetila novica o njeni smrti, so hoteli kropiti ugledno slovensko koncertno pevko, ki bo danes, v ponedeljek, ob 15. uri nastopila pot k zadnjemu, večnemu počitku. Nam pa je gosp. Andrej Ga bršček poslal naslednje spominske vrste:

Ko smo Gorikani delali načrte svojemu velikemu Trgovskemu domu slavnega spomina, a žalostnega konca v krepilnih fazah, sem v poletju 1902, šel na Dunaj do prof. dr. inž. Maksa Fabianija, našega kraškega rojaka iz Kobilja, da sem ga pridobil za načrte po naših željah in potrebah. To se je zgodilo in potem je vodil zgradbo njegov pomočnik arh. Josip Costaperaria; začeli so spomniti 1903, in končali jeseni 1904. To za uvod naslednji notici, ki jo povzamem iz rokopisa moje druge knjige »Goriški Slovenci«. Pod naslovom »Pevka Mira Devova v Gorici« sem napisal:

29. novembra je pela Mira Devova pred izbranim občinstvom v dvorani Central. Voda naše glasbene šole Josip Michl (znan tudi ljubljancem v povojni dobi z Glasbene Matice, Slovencem znan po nekaterih lepih skladbah) je pisal v »Soči« o tem koncertu med drugim: »Jako priprosto, jako zanimivo! Pesem in klavir (prof. Prochaska), kako preprosta kombinacija na jako širokem glasbenem polju! Ni orkestra, ni instrumentalnih boj, ni ogromne finale z zvonečimi pozvavnimi in vihrajočimi timpani: samo dvojica umetnikov je nudila slaščico, na kateri bi se oslajal tudi vsak glasbeni gurmand!« Nato je sledila ocena vsih točk in na koncu je toplo zahvala goriškega občinstva pevki in spremljevalcu.

Za pevko Miro je imel ta dohod v Gorico življenjski pomen. Ta večer ni vnela le src vseh Gorikancev, marveč si je osvojila srce in dušo tudi graditelja našega Trgovskega doma arh. Josipa Costaperaria, ki mu je še danes v Ljubljani zvesta družica.

Ko izide moja druga knjiga v teku poletja, se bo moral konec drugega glasila, namreč: »In izidnih je sivo plemenito umetniško dušo dne 24. marca l. 1934.«

Da nisem šel l. 1902, na Dunaj do prof. Fabianija, kjer sem našel današnjega spoštovanega ljubljanskega arhitekta Costaperario, bi mogel z gotovostjo reči, da bi ne bil prišel skupaj ta srečni zakonski par — in danes bi naš spoštovani gospod arhitekt ne žaloval ob rakvi svoje ljubljene soproge, te vrle slovenske žene. Današnja žalost naj tolaži tridesetletno vzorno življenje te vsem simpatične dvojice. Žalostnemu soprogu bodi v tolažbo iskreno sožalje vseh tistih, ki so blago pokojnico poznali. Pokojnico bomo vsi ohranili v najlepšem spominu.

Društvo za delo in eksistenco

V restavraciji »Pri levju« je bil dopoldne ustanovni občni zbor društva »Delo in eksistenco«. Nad 400 prisotnih je pazljivo sledilo izvajanjem predsednika pripravljalega odbora g. D. Kosma, ki je v stvarnem in utemeljenem govoru prikazal potrebo po ustanovitvi tega društva. Vse večja brezposelnost vseh stanov sili in zahteva združenje, ki naj ustvari nov živelj, novo delo in novo eksistenco vsem onim, ki zamažajo izjeto zaščite s pomočjo raznih organizacij. To je bil predvsem smisel uvodnih besedi g. Kosma, ki je zlasti tudi poudarjal, da ima novo društvo namen, s praktičnimi dejanji in s praktičnim delom pomagati vsem stanovom brez vsake razlike do dela in eksistence.

Nato je podal g. profesor Štrukelj zelo stvarno prikazan položaj nezaposlenosti mladine in obupno stanje vsestranske izobraženega delovnega življa v naši državi. Debata je v marsičem dokazala stvarno potrebo po ustanovitvi tega društva in odprla očt vsem onim, ki so bili mnenja, da je tako oni, ki je brez vsake zasloabe, kakor oni, ki nima možnosti posesti v javno življenje, s svojimi mislimi stal doslej ob strani.

Naslednji referenti g. Kreutzer, ki je predvsem kazal na potrebo brezposelnega nameštenstva, g. Štrukelj Jože, ki je podal potrebno in zanimivo statistiko o stanju brezposelnega delavstva, njih gibanju in ugotovitvi možnosti za pomoč k odstranitvi tega zla ter končno g. Klepec, ki je kot sotripin v današnjem stanju očrtal splošni položaj, so podali dovolj točno sliko, da so se vsi navzoči izrekli za ustanovitev društva »Delo in eksistenco«. V debati so bile sprejete z velikim zanimanjem izjave zastopnic ženskih društev, ki so pravilno tolažile vprašanje zaposlitve žensk v javnih službah in pri delu sploh.

Po kratkem poročilu o društvenih pravilih je bil nato izvoljen odbor z g. Drago Kosmom na čelu. Seveda so obnemu zboru prisostvovali zastopniki raznih društev, korporacij in ustanov, tako magistratni direktor Jančigaj, zastopnik Delavske zbornice g. Sedej, zastopnik strokovne komisije g. R. Čelešnik in razni drugi odličniki in javni delavci.

Občni zbor je bil zaključen v splošnem pričakovanju, da bo društvo »Delo in eksistenco«, ki ima začasno svoje prostore na Masarykovi cesti št. 14, delovalo in dokazalo uspehe, ki jih narekujejo socialne potrebe v naši državi.

DOGODKI PO ŠIRNEM SVETU

Za prekoceanski zračni promet

Novi hidroavion Sikorsky, določen za progo Evropa-Amerika na straffordskem letališču

Pomlad v Parizu

V Parizu imajo že pomlad. Na sliki vidimo mamice in otročke z vozički, kako se sprehajajo v senci Eiffelovega stolpa.

Usmiljen berač.

Berač pozvonil, vrata se odpro in zasliši se odgovor: Denarja žal nimamo, pač vam pa lahko damo delo. — Dela vam vendar ne morem oddati, če sami nimate denarja.

Čudno prevozno sredstvo

uporabljajo ribiči, ki hočejo priti do vode, tu naslikane čudne sani, ki jih varujejo, da se ne vderejo v blatno brozgo.

Prince Sixtus Bourbonški

V Parizu je te dni umrl prince Sixtus Bourbonški-Parmški

Z akvaristove torbe

O ploščati pijavki in drugo.

Glejte, res je prišla zelena pomlad! Cvetlice vsepovedo. Rumeni jęglički, vijoličasti žefrani in ostali otroci boginje Flore nam pričajo o tam, a naše srce se pri pogledu na te krasote razbija, ker je polno neizrekljivih vzvišenih občutkov. Na livadah in močvirnatih travnikih pa zvonijo žlahtni zvončki in norice nemo, a nam vendar silijo na pesem k vstajenju v prirodi, kateremu se bodo tekočeca leta kmalu pridružili zvonovi cerkvice na holmih in gorah naše, od Sivarnika s tolikimi krasotami obdani rodne grude; zvonili bodo elavo premagovalec smrti. — Sredi Baria, med deviškimi brezami, med pomladnimi cvetlicami, med klisovim življenjem, praznuje marsikateri ljubitelj prirode njeno vstajenje, daleč od hrucka sveta. V višavah s boji sinje nebo, ki je streha njegovega božjega hrama, zidove tvorijo visoke, z belim prtom pokrite planine in zelni hrički, tla pa prijazne zelene luke, posejane s cvetlicami. V tem hramu razmišlja ljubitelj prirode, a osvobojen vsakdanjosti epoznava sebe in svet in krasote in čudne v kraljestvu stvarstva. Rado se mu vesi v rahločutno srce, ker se zaveda raja, ki ga obdaja.

Zlasti akvaristi, ki se ukvarjajo na prostem s potrepčljivim opazovanjem vodne faune in flore, občutijo čisto to radost, ko odpro duri svojega srca na stečaj vsem vtiskom. Zlasti mladini je priporočati, da se zanima za akvaristovstvo, ki je veda svoje vrste, ker poleg zanimivosti, ki jih nudi, eo izleti v prirodo v svrhu izvajanja tega mirnega, nenapornega, živce pomirujočega sporta najbolje okrepitja za dušo in telo.

Ko brekamo v tem času z mrežico po blatu, odkrijemo nič koliko belih stebel, vodnih rastlin, zelenih samo na vršičkih, ki so se že kopali v svetlobi. Tudi čimke in polzake, le zaspanka, polži, ličinke in žuželke so se že zdramili. Ko sem pred nekaj dnevi akvariral v Cornovu pri Brezovici, sam si vzel s seboj živalco, ki jo dobljam se nisem opisal, na katero pa akvaristi čisto nalezli. Med pijavke spada, loteva se pa v glavnem na polze. Iz rola ploščatih pijavk je (Clepsine), katerih je mnogo vrst. Doli opisana je šestoočna ploščata pijavka. (Clepsine sexoculata). Dolžina teh pijavk je 1 do 2 cm. Navadno tiči na dolnji strani listov vodnih rastlin. Če niso stegnjene, torej v pokretu, je njih trup podoben bučni pečki ali bučnemu semenu. Na spodnjem, bolj topo zaokroženem koncu je gobec, sprednji prsicek in 3 pari pikčastih očes, na drugem koncu pa zadnji prsicek. Barva je rjava rumenkasta, z dvema podolžnima, v predelkih prekinjenima črtna progama vzdolž sredine telesa. Prmika se kakor gosonica podnjača, pritrjuje se z zadnjim prsicekom, potem priključi zadnji prsicek sprednjemu in tako naprej. V akvariju se steguje po steklih ter je opazovanje silno zanimivo, zlasti ker je trup prozoren. Telo je zelo elastično in se podaljša (pri tem pa zožuje) v pokretu do 5 cm. Ko se prihesa na steklo, vidimo z doine strani ravno črvo z mnogimi kljukastimi, simetrično razporejenimi slepiči. Najlažje jo najdemo, če pogledamo spodnjo stran listov kresč, ki raste v bistrih vodah in v studenih. Na teh listih opazimo poleg ploščatih pijavk še marsikaj drugega zanimivega.

Za študij doma je seve ne denemo v ribji akvarij, ker bi se utegnili lotevati bolj lenih rib, kakor je n. pr. koreseli. V stekli, kjer sem jo svoječeno gojil, mi je zaradi pomanjkanja polzev napadla ličinka kačjega pastirja in se prisesa nanj. Videti to, sem ju razdvojil. Ko se je na ličinka prelevila v kačjega pastirja, so bila krila krjavca. Kakor vse pijavke, se tudi ta, čim

se je napolnila, loči od svojega hranitelja in etoji mirno na kakem listu, polž pa pogine. Pijavka se napije kar za več mesecev, je torej pijanka svoje vrste. Jajčeca nosi samica pod trebmom in potem tudi nabožljene mladice. Če jo vzamemo iz vode, se zvije v klobčič. Ker je ljubitelj vsake živalca zanimiva, je priporočati, da si ogleda opisano bolj potanko. Ploščate pijavke imajo do 4 pare očes. Vidijo na krajšo razdaljo

zelo dobro, a tudi vsak potres občutijo in odnabao z gibljaji. Politerenska steklena posoda, malo zemlje in mivke, ena valiserija, nekaj polzev in akvarij je pripravljen za sprejem te pijavke.

omačih ribic, ki so privajene na akvarij in ki jih interese lahko dobe. Tudi nasvete in informacija, tičob: se akvaristovstva, dobe začetniki. Eno in drugo brezplačno. O. S.

Šest tednov po poroki...

Ali je Zagorka Starčeva morilka svojega moža?

Niš, 19. marca
Pred osmimi leti, 11. marca 1926, so ljudje, ki jih je privabil krik Zagorka Starčeva, zagledali na tleh v njenem stanovanju na dvorišču tukajšnje Rističeve predelnice njenega moža Lavra Starca v mlaki krvi, zabodenega v prsi z velikim kuhinjskim nožem. Zagorka je tedaj in tudi pozneje trdila, da se je Lavro po majhnem prepiru z njo, ko je bila ona obrnjena od njega, zaposlena pri peči, sam zabodel in si tako vzel življenje. Oblasti so tedaj po daljši preiskavi smatrale za dokazano, da je šlo res za samomor, in so ustavile kazenski postopek proti Zagorki, katere je bila osumljena, da je umorila svojega moža.

Tako se je ta dogodek že skoraj pozabil. Toda lani so se v niški javnosti nenadoma začele raznaati govorice, ki so zelo obremenjevale mlado-vdovo, in to je bil povod, da so se oblastva spet začela baviti z zadevo. Preiskava se je obnovila in naposled je državni tožilec obtožil Zagorko umora. Vršila se je že tamle pred nekaj meseci razprava proti njej pred niskim okrožnim sodiščem, a se je pretrgala zaradi nadaljnjih poizvedb. Te dni pa se je razprava obnovila.

Lavra Starca, po rodu s Sušaka, se je za časa svojega vojaškega službovanja v Nišu seznanil s predelniško delavko Zagorko Todorovičevco. Po dovršeni vojaški službi je odpotoval domov, ali se je kmalu vrnil v Niš, kjer je dobil službo v železniških delavnicah, nakar se je poročil z Zagorko. Prvi dnevi po poroki so bili zelo srečni. Toda potem pa je kmalu začelo prihajati med novoporočencema do sporov in prepir, ki so imeli svoj vzrok pač predvsem v veliki razliki med njunima značajema. Lavro je bil tihi, miren človek, ki je želel samo živeti za svoj komaj ustanovljen dom. Zagorka pa je bila vesela narave in si je želela družabne zabave. Kot dekle je imela precej časticev in kot lepa mlada žena ni smatrala za greh, če bi se nekoliko pošalila in pozabavala s svojimi številnimi znanci in prijatelji. To pa nikakor ni bilo všeč Lavru, pa je tako že takoj prve tedne po poroki prihajalo med njima

do prepir, katere so slišali tudi sosede. Lavrovi tovariši na delu v železniških delavnicah so opazili, da je Lavro od dne do dne čmernejši, in njegov sosed pri delu je celo videl, da je Lavro brusil v delavnici velik kuhinjski nož, kar je po delovnem redu prepovedano.

Tistega dne, komaj šest tednov po poroki, je Lavro poprosil delovodjo v delavnici, da bi zaradi nekega opravka smel že ob 11. iz delavnice. Sel je domov. Po Zagorkini trditvi, je bila ona tisto dopoldne nekaj bolna in je vstala iz postelje, ko je prišel Lavro domov, da bi mu pogrela kosilo. Dala mu je tudi dopisnico ki mu jo je poslala sestra in mu sporočila žnjo, da je prodala njegove citre in mu kupila kitaro, katero mu pošlje. Lavro je menil nato, da potem, ko dobi kitaro ne bo hodil nikamor od doma in tako tudi Zagorka ne. niti k svoji materi, čemur pa se je Zagorka uprla in je zato nastal prepir, da Lavro ni niti hotel jesti. Ko je nato ona pristavila kotlič z vodo na peč, obrnjena od njega, in potem zopet pogledala nanj, je videla, da se je Lavro nekako nagnil na posteljo, ob kateri je sedel. Ko je stopila k njemu in ga vprašala, kaj mu je, jo je z levo roko objel, rekoč: »Joj, moja Zagorka!« pa se potem zgrudil na tla. Tedaj je zagledala kri, pa je stekla na dvorišče, kličoč na pomoč. Lavro si je zabodel nož v srce.

Po mnenju glavnega sanitetnega sveta v Beogradu in zaslišanih zdravniških izvedencev je bolj verjetno, da je pri tem dogodku šlo za umor, kot pa za samomor, da bi bila torej Zagorka v prepriu zaklala svojega moža. In da je to še tembolj verjetno, ker je Lavro imel tedaj na sebi dve srjaci in tri suknje in si je težko misliti, da bi si bil sam mogel zadati udarec z nožem, ki mu je presekalo srce in se je nož zabodel celo v pleče.

Po rekonstrukciji dogodkov na licu mesta se je razprava odgodila na 27. t. m., ko se bo najbrž izrekla razsodba, katero ves Niš pričakuje z največjim zanimanjem. Lavro Starc, je bil po rodu Slovencec.

Tihotapske podjetnosti in prevare

Najnovejši trik: okravac, v kateri sta dva tihotapa in polno tobaka, hodi na pašo

Sarajevo, 21. marca
Ko je monopolna uprava nedavno objavila znano statistiko o potrošnji tobaka v posameznih banovinah, je pripomnila pri izkazu o zmanjšani potrošnji monopolnega tobaka v Bosni in Hercegovini, da je temu kriva velika potrošnja vtihotapljenega tobaka, kajti v Bosni in Hercegovini je bilo lani kaznovanih na tisoče tobačnih tihotapcev in njihovih pomočnikov. Tihotapstvo tobaka je sploh v zadnjem času zavzelo velik razmah na področju drinske, primorske in deloma tudi zetske banovine. Oblastva store vse mogoče, da bi se preprečilo tihotapstvo, ki močno okoduje državno blagajno, poleg tega pa predstavlja tudi nevarno strast, ki odvrača prebivalstvo od poštenega dela. Finančni organi zastražijo tudi najtežavnejše prehode preko planin, na strazi so v vseh sohteskah, pod nadzorom imajo vse steze, tihotapstvo pa vendarle uspeva še bolj kakor prejšnja leta. Tihotapci so postali silno izmajdljivi v raznih prevarah in dokler vsako posamezno ne razkrinkajo finančni organi, se prethotapstvo vendarle velike količine tobaka. Ko so finančni organi nedavno v visoki pravoslavni cerkvi razkrili tobačno skrivališče, so tihotapci med tem gotovo že uredili nekaj novih skrivališč, ki poslujejo z vso vneto, dokler jim spet finančni organi ne pridejo na sled.

V Hercegovini prenašajo kmetje tobak maskiran z najrazličnejšimi življenjskimi potrebščinami. Skrivajo ga v žitu, v kruhu, posodah za maslo in maslo, med sadjem in sirom in to vse na najpretnije načine. Bilo je tudi že nešteto primerov, da so ga ženske prenašale pod obleko in postali so sumljivi tudi bolniki, ki jih kmetje na svojih vozovih prevažajo v bližnja mesta, češ, da so že v zadnjih zidljajih. Svatje, ki vozijo balo, so bili že večkrat razkrinkani kot tihotapci, vtihotapljen tobak je bil najden tudi že v zibelkah in rakvah in tudi mnoge ženske, obilne in zamotane, ki so jih vozili v mesto, češ, da gre za porod, so se že izkazale kot prebrisane tihotapke.

Najnovejši tihotapski trik pa so finančni organi te dni razkrinkali na planini Čvrnčnici. Pred dolgimi tedni so že ugotovili, da se preko te planine prenašajo velike količine tobaka. Napravili so nešteto zased, zastražili so vse prehode, tihotapci pa so vendarle pri vseh teh ovirah in pri vsej tej pozornosti dosegli svoje. Naposled pa je nekemu finanč. stražniku ostal v spominu krak, ki je gnil vsako jutro precejšnjo čredo krav in telet in mimo vseh straž vodil na pašo, zvečer pa spet vračal domov. Ta stražnik je pričel šteti živino ter je ugotovil, da gre na pašo večkrat po eno živinco več, kakor pa se jih zvečer vrača. Ta njegova motrenja so šla tako daleč, da si je zapomnil celo barvo živinčeta, ki tolkokrat gre na pašo in se potem ne povrne. To je bila rjava krava s temnimi lisami. Ko je nekoga jutra pristopil blizu črede, je opazil še od daleč, da se temnorjava krava nekam čudno premika. V svoje veliko presenečenje je potem ugotovil, da premikata s tobakom nagačeno kravino kožo dva dečka od 12 do 15 let. V kravini koži, ki sta jo mimo strahov tolkokrat tako spretno nosila prebrisana tihotapska dečka so bile prenešene do razkritja seveda velike količine tobaka.

Na planini Visočici ima kolibo neka bedna starka, ki čuva sosedom živino. Tudi ta koliba je postala finančnim organom sumljiva in ko so jo nekoga dne preiskali, je stara ženica seveda gladko tajila, da bi sploh kaj vedela o tihotapcih. Finančni organi so ji zapretili, da bo njena koča prodana, in ko je starka v svojem strahu pričela momljati o neki kadi na podstrešju, so finančni organi seveda vsi tekli tja, meneč, da jim je starka v svojem strahu razkrila skrivališče tobaka. Ko so premateli vso ropotijo na podstrešju in se vrnili k starki, je ta med tem že vse svežnje tobaka pometala v velik ogenj svojega ognjišča. O tobaku je pričal samo duh, vse poizvedbe o njegovih lastnikih pa so ostale brezuspešne.

Peen:

Portre v zadnji minuti

Stari Merezkovski je v svoji knjigi »Vstajenje bogov« čudovito lepo opisal atelje mojstra Leonarda iz Vincija. Dobro se spominjam, kako mi je bilo vselej toplo pri duši, ko sem kot študent vedno znova prebiral tisto znamenito poglavje.

— nad Firenco se smehlja azurno nebo, nalahno zastrto z meglenimi tančicami. Ob takih dneh, ko se solnčna luč enakomerno vsipa skoz meglena sita, ko se presejane v milijone drobnih svetlobnih praškov ovija teles rahlo in nežno, da ne bi raztrgala harmonije oblik v surove kontraste luči in sence — ob takih in samo ob takih dneh portretira mojster iz Vincija. Kaj mu mar, da si ti dnevi redki? Kaj je njemu — čas? Njemu, ki pozna skrite skrivnosti narave, njemu, ki takorekoč »vse travo v njeni rasti? Njemu se ne mudi — in Monni Lisi tudi ne! — Danes pride — o, Monna Lisa pozna dneve, ki si jih je dolgoletni, molčeči mojster izbral iz bogate lestvice vremenskih odtenkov za svoj vzvišeni poklic!

Tišina vlada v kvadratičnem prostoru s prosojno platneno streho, ki ga

je mojster izpremenil v pravilčno sliko iz Tisoč in ene noči. Neslišno drsi čopič po gladkem platnu — brez besed sedi Monna Lisa v razkošnem naslonjaču. Z belo roko boža mlado srnico, ki se ji stiska k bokom — genljiva slika prijateljstva človeka in živali, ki nimata pojma o burnih občinih zborskih »živalice« ali ob napetih tekamah »društva prijateljev harških kanarčkov!« Od časa do časa — vse po volji zagonetnega mojstra — zažubori voda v vodomeču, steklene kugle se zasučejo in nežna, komaj slišna muzika zazvenj v prostoru. Za hip vztrepetajo sloka stebila eksotičnih rastlin, molčeči služabnica se zgane na pručici v kotu. Monna Lisa se nasmehe in njen pogled se potaplja v zlatih kodrih Leonarda iz Vincija...

Krasno, znamenito poglavje in prav nič se ne sramujem: kadarkoli sem ga prebral, vedno sem si zaželel, da bi bil jaz sam ta mojster iz Vincija. Seveda — uredil bi stvar še nemara malo bolje — predvsem ne bi nikdar dopustil, da bi odšla Monna Lisa s starim možem tja v nezdružava pustinska močvirja — umreti...

O — lepe, čudovite ure, ki sem jih presenjal ležeč na železni postelji s knjigo »Vstajenje bogov« v rokah! O lepe, čudovite ure, v katerih človek ni

kakor ne more verjeti v resničnost bridkih besed, ki jih je izrekel star, slaven portretist: »Če zadovoljiš sebe, godrnjaio ljudje, če zadovoljiš ljudi, bi se sam najrajš razgrizel od sramu in lasne nemoči! In tako — zgodi, da postane vsak portretist s časom trmast, zakrknjen in zloben.«

Ne, kar nič ni prijetno, ko se nekoga dne iztrezniš in pogledaš okrog sebe: nad mestom ne sije slovito Leonardovo nebo, ni čudovite, zastrte muzike, ni udomačene srnice in tudi Monne Lise ni. V rokah držiš listek: Danes ne morem priti, ker sem poslovno zadržan. N. N. Vraga! In prav danes si se odločil, da zaprosiš za predujem...

Soba je nizka. Po zdravih diši in po starosti. Da, po starosti! V tej hiši ni sob za mlade ljudi. Ta hiša je bila sezidana namenoma le za starost. Bi ji je prav za prav le nekaj prag pred Neznanim: ne bi bilo prav, če bi se predolgo obotavljali. Ne — v tej hiši ni sob za mlade ljudi!

Kdor je prestopil prag te hiše in legel na gostoljubno posteljo, ve, da je ura njegovega trumfa blizu. Ve, da ne bo odšel skušen, ubog in zaničevan. V črni nosilnici ga na ramah poneso čez prag, konji s črnimi perjankami poteg-

nejo, ljudje se zgrnejo za vozom in v pičli uri je njegova pravda zmagovito zaključena. —

V sobi diši po zdravih in starosti. Okna so obzirno zastrta, obzirno šepetajo gostje ob steni. Tiho, le tiho, nekdo se pravkar odpravlja na pot!

Sedim na stolu pri postelji. Na kolebnih blok s papirjem. Le hitro! Kajti ura odhoda je blizu in smrt formira oblike po svojem okusu: ne vpraša, ali je portret, ki ga je fiksirala za zadnjo razstavo na mrtvaškem odru, podoben živemu človeku ali ne.

Ozka, tepo oblikovana glava počiva med blazinami. Redki, srebrni lasje uhajajo izpod bele rute. Trudne, polzaprte oči strme v neznano točko tam nekje nad oknom. Ali še vidijo? In če, kakšna je tista slika, ki se jim je prikazala iz sive, neznane točke tam nad oknom?

Usta so se odpovedala besedi. Enakomerno, predsrmno hropenje trga tišino. Izsušene grudi, ozke, ovele, se enakomerno dvigajo in padajo. Dobre, stare grudi. Glej, ljudje, ki šepetajo tam ob steni, so črpali iz njih svojo mladost in svojo moč!

Zadušno je v sobi. Za zastrtimi okni se pari avgust. Muhe, te neizogibne mučilke človeka, pobrenčavajo in sedajo na ljudi in pohištvo. Koliko jih je!

Glej, ta se je spravila na čelo umirajoče. Odzemen jo — že sedi na roki. Spet jo odzemen — vrne se na čelo.

Stara usmiljenka z belim, škrobljenim nestvorom na glavi se zrine za posteljo in me nadomesti pri nerodnem opravlilu. O, koliko je teh strašnih muh!

Le hitro, hitro! Ne vem, zakaj se mi upira srčnik, zakaj je nemirna vajena roka? Smrt ne čaka, bolj in bolj stekleni pogled, hropenje je globlje in počasnejše.

Polagoma se jasne oblike na papirju pred menoj. Prenehaj za trenutek, dva. Ljudje p-i steni šepetajo: — pogreb — črna obleka — svak, ali pride? — v prvem paru — kako, celo vsoto naprej? — rože — rože — rože —

Ogledujem risbo, ogledujem umirajočo pred seboj. Nekdo pristopi: dobro! — Več ne morem — mu odgovorim. Ne, res ne morem več! Kako bi pač?

Poslovim se in odhajam. Ko zapiram vrata — potuhoma. Nekdo odhaja od tod! — zaslišim pritajeno ihtenje. Postojim. Usmiljenka z belim škrobljenim nestvorom na glavi pride za menoj. Konec? — Konec.

Ko stopim na cesto, se zruči name z vso morečo omamnostjo slepeča luč avgustovega popoldneva.

Sportna nedelja

Hašk in KAC v Ljubljani

Primorje je zaradi svoje slabe igre podleglo zagrebškim akademikom, Ilirija pa je slavila zmago nad za njo preslabim nasprotnikom

Včeraj sta odigrala naša dva vodilna kluba Ilirija in Primorje ob istem času nogometni tekmi, in to na dan, ko se je vršila v Planici velika skakalna tekma, ki je gotovo med našim sportnim občinstvom povzročila največje zanimanje. Naravno je, da se je moralo pričakovati, da ena ali druga tekma ne bo dobro obiskana, ker Ljubljana vendarle še ne prenese dveh istočasnih nogometnih tekem. Čutili se pa tudi ne smemo, da je tekma med ligasema Haškom in Primorjem privabila na igrišče vsaj toliko občinstva, da so se krili stroški. Na tekmi Ilirija: KAC pa ni bilo toliko gledalcev, da bi dohodki zadovoljili klubskih blagajnik. Pri vseh nasprotstvih, ki žalibog še vedno vladajo med našima vodilnima kluboma, je v interesu napredka našega sporta nujno potrebno, da se v njih primerno doseže sporazum. Naši klubi niso bogata kako bogati, da bi venomer prevzimali na sebi tako velikih izgub. Pričakuje se, da se bodo te naše besede smatrale od obeh strani kot dobro miselnje, ker so napisane edino v interesu klubov, torej nosilcev razvoja sporta.

Hašk: Primorje 4:1 (3:0)

V prvi letošnji »ligaški« tekmi je primorjanska enajstorka povsem zatajila. Sreča, da borba ni imela oficijelne značilnosti, da bo tako ta neuspeh kmalu pozabljen. Pri tem ne govorimo toliko negativnega rezultata, vse bolj je bila zgovorna nizerna igra, ki je od našega »ligaša« ni nihče pričakoval, saj je bila najslabše, kar je v zadnjih mesecih predvedel svojemu občinstvu.

Hašk pri nas vedno vleče. Tako je prišlo ob danih prilikah lepo število gledalcev na tekmo — okoli 800 — ki so imeli priliko navdušiti se za lepo — Haškovo igro!

Hašk: Grims — Golac, Marijevič — Kovčević, Gajer Kunst, Medarič, Horvat, Hitec, Leinert, Petrak.

Primorje: Starec — Bervar, Bertoncelj I — Zemljak, Jug, Boncelj — Jež, Pupo, Bertoncelj I, Terček, Zemljak.

Igro je otvoril Hašk in prve poteze so ga privedle pred gol, žogo je Hitec s 16 m razantno podaljšal v mrežo, mimo povsem pasivnega Starca. Žoga je še nadalje v primorjanski polovici in obramba je zelo zaposlena. Kombinacije Haškovega napada so frapantne, žoga gre točno z noge na nogo, in šele najožja obramba v startu čisti. Prvi napad P. je šel v 6. min., pa Terček zastrelja v aut. V isti minuti obrodi kombinacija Terček — Zemljak kot in nato se nekaj časa obdrži napad P. pred golom H. toda brez uspeha. Igra postaja počasi monotona in šele v 12. min. ima Hašk šanso, Petrak uide Bervarju, toda Starec uspešno posreduje. V 16. min. lepo preigra Gajer Hiteca, ki iz nekritične situacije neubranljivo pišlira in H. je v vodstvu 2:0. V nadaljnjem dva kosa za P. v 23. min. prva šansa za P., toda Peček je za pol koraka prekratk, Terček si pa iz čiste situacije ne upa streljati na gol. V 29. min. strelja Medarič krasen kot in Starec lepo bje ven izpod prečke. Takoj nato igra pred golom P. Leinert in Horvat producirata na kazenski črti virtuozno kombinacijsko igro, a Hitec potpisne iz ofsajdne pozicije v mrežo, 3:0!

V drugi polčasu gre P. s Hasslom na mestu Bervarja in s Piškom na mestu Zemljaka. Obramba P. je odslej nekoliko sigurnejša. Tudi uprizori napad P. nekoliko energičnih potez na nasprotni gol. Za nekaj minut so domači v premoči. V 16 min. kombinacija po desni strani Haškovega napada. Medarič pošlje visoki center pred gol, ki se od stativne ofsajdne v mrežo, 4:0 za H. In zopet igra H. prvo violino na igrišču. V 20. min. obleži Peček po Gajerjevem foulu in odslej strelja na desnem krilu. S tem je napad dobera obglavljen. V 29. min. strelja z desnega krila Peček kot, ki ga Pupo volley prestreže, žoga obiti, in sodnik da enajstko, ki jo Peček sigurno pišlira. V 33. min. izredno težka situacija pred Haškovim golom, Pupo je začetnik in ne strelja. Jež pa opali bombo, ki jo Grims z veliko prisotnostjo duha povisla izpod prečke v kot. Do konca borba nato popusti in ne pride do nobenih sprememb.

Črno-beli so povsem zatajili. Brez navedljivih točk ni bil noben del moštva. Obramba je bila v formaciji prvega polčasa na levi strani zelo šibka, niti Bervar, niti Zemljak nista bila dovolj aktivna. Starec je nekaj časa branil prav dobro, sredi igre pa je očitno velika nesigurnost. Prvega zgoditka niti ni skušal ni braniti, pri četrtem je bil slabo plasiran. Bertoncelj ni pokazal svoje običajne sigurnosti. Šele Hasslov prihod je vnesel malo pomirje, da je precej šibka. Tem slabše za domač napad, ki ni znal tega izkoristiti. Haški so najmočnejše Haškovo orožje, predvsem Gajer, ki je dominiral na polju. Močan je v placementu, dober tehničar in ima pregled čez igro. Daje lepo uporabne žoge, in ker jih napad zna tudi držati, se igra mnogo v nasprotnikovi polovici. Stranska krilca nista imela s krili težavnih nalog, pa sta se lahko tudi posvečala ofenzivni igri. Napadalni kvintet je sfojevrstjen. Center ne vodi napada, temveč si pušči izdelati situacije, ki jih po bliskovito izkoristi. Pravi vodja je bil prav za prav Leinert. Toda zvezi je bil prav za prav Strelja je poleg Hiteca še Medarič, ta pa manj precizno. Od kril je bil Petrak umejši in nevarnejši.

Igra je potekala v Haškovi premoči, ker domači niso tehnično dorasli takemu nasprotniku, pokazali pa niso nobenega starta in nobene borbenosti. Rezultat mora biti za črno-bele več kot zadovoljiv. Sicer je bila igra lepa, ne toliko napeta in manj borbeno. Igralo se je v glavnem fair.

Sodil je g. Čamernik — iz zadrege. Prezri je Hitecove ofsajde, ki je privedel do tretjega gola, moral bi tudi dati 11-metrovko Hašku zaradi foula v kazenskem prostoru Primorja. Sicer pa je točno presojal ofsajde, zlasti Petrakove, in sodil prav dobro.

Slovan: Mars 1:1 (0:0)
V finalni borbi za zimski pokal sta partnerja remizirala. Potrebna bo nova igra. Sodil je g. Mrdjen — tudi iz zadrege.

Ilirija: KAC 7:1 (3:0)

Na svojem igrišču je belo-zeleno moštvo doseglo prav lep rezultat v borbi s Celovčani. Kljub mednarodnemu značaju igre se je sabralo na igrišču komaj 200 ljudi, ki se so z zanimanjem sledili razvoju dogodkov in pozdravili uspeh domačega moštva.

Ilirija: Rožič — Unterreiter, Berglez — Bogme, Varšek, Sočan — Lah, Hörtner, Svetic V., Pikič, Pfeifer.

KAC: Ugoschek I — Mandl, Perkonig — Ugoschek II, Eggenberger, Plasch — Steiner, Ugoschek III, Ritter, Egger, Liertin.

V prvem polčasu sta si bila nasprotnika kolikor toliko enakopravna. Igra je potekala enakomerno in bila skoro ves čas popolnoma odprta. Da je Ilirija v tem delu prišla v občutno vodstvo 3:0, je pripisati individualni odločnosti posameznikov pred golom (Lah, Svetic, Pikič). V drugem delu igre pa se je položaj temeljito spremenil. Mala korektura v ilirijanskem napadu se je prav dobro obnesla in ta del moštva povezovala v organsko celoto, z druge strani pa je gostom pošla energija in so popolnoma klonili. Igra je bila tedaj povsem enostranska in le dober delo v obrambi gostov ni dalo domačinu, da bi bil izvojeval tudi razmerju moči ustrežajoč rezultat.

V moštvi belo-zelenih je ves čas dobro in sigurno delala ožja obramba. Zlasti branila sta bila neprehodna. Na momente je bil Unterreiter zanesljivši. Vratar ni imel pravega posla. V srednji vrsti se je odražal predvsem Varšek, poleg njega je bil Bogme vsaj uspešen (dočim je Sočan zapadel večkrat v staro napako predvajanja pretiranih tehničnih trikov, kar ga je mnogokrat spravilo ob žogo. Posebno se je opazila smiselna podpora srednje vrste napadu. Napad je bil do

polčasa močnejši na levi strani. Hörtner ni tvoril prave zveze med sredino do svojega krila, in ko je v drugem delu igre prišel na njegovo mesto Luce, se je enotnost v napadalnem kvintetu na mah vzpostavila. S tem je tudi pridobila učinkovitost te formacije moštva in nadaljnji štirje goli so bili plodovi zrelih kombinacijskih potez.

Gostje so imeli v ožji obrambi svoje najboljše moči. Na prvem mestu je omeniti vratarja, ki je moral vzdržati za ključne mnogih napadalnih akcij protivnega napada. Spustil je sedem komadov, toda to so bili po večini plasirani, neubranljivi strel, držal pa je mnogo stvari v prav lepem stilu. Branila sta se otela, kakor sta vedela in znala, toda pred premočnimi ofenzivami sta morala kloniti. Imela sta predvsem v stranskih krilih slaba pomagala. Srednji krilec se je v tem tretjem nekoliko povzpela nad »nivo«, vendar posebna »klasa« tudi on ni. Sploh se je opazil zelo slab start obrambne formacije gostov. Napad je dal zelo raztrgano igro. V njem ni individualno močnih igralcev. Nekaj je pokazalo levo krilo, o ostalih pa ni povedati nič pozitivnega.

Kratek potek igre: V 15. min. lep Lahov center, iz katerega rezultira borba pred golom, žoga pride nazaj do Laha, ki iz neposredne bližine efektno pretvori. Že čez par minut utegne Pikič povisati na 2:0. KAC ostro napada, ali obramba Ilirije se ne da premagati. V 29. min. lepo prodre Pfeifer v centriru, Svetic povzame in sigurno pošlje v mrežo, 3:0 za Ilirijo. Ritter ima zopet krasno šanso, vendar strelja prerahlo in Unterreiter lahko še zaokrene v kot, edini za K. Za reševanje dve pravi lepi poziciji.

Drugi polčas je I. kar od začetka v premoči. Poedini deli moštva so strumno povezani, napad je stalno pred golom protivnika. K. le od časa do časa preide v nasprotno polovico. Moštvo gostov je potisnjeno v obrambo, kar ovira domačo napadalno vrsto, da bi dosegla vidnejše uspehe. Score nadaljuje Lah, ki neodoljivo potezne preko obrambe in iz bližine doseže 4:0 za I. V najlepši kombinaciji notranjega trija povisla Pikič na 5:0. Vtis malo pokvari Sočan, ki v prav nič nevarni situaciji neubranljivo strelja mimo lastnega vratarja in pripomore gostom do šestega gola. Pfeifer izjavja na njem zagrešen foul, visoko žogo pošlje Svetic efektno v kot. 6:1 za I. Odslej gostov skoro ni več opaziti. Zadnji gol pada iz kombinacije Svetic — Pfeifer, ki jo poslednji zaključil s ponovnim strelom v mrežo, 7:1 za I.

Igra je bila v splošnem fair. Zato ni imel g. Jordan težje naloge. Sodil je dobro, le pri drugem голу se zdi, da je spregledal ofsajde.

Ilirija: Disk 7:2.

V prijateljskem srečanju je druga garnitura Ilirije premočno odpravila goste z dežele.

Nogomet v Celju

Celje je imelo včeraj zanimiv nogometni spored. Dopolodne je bila na Glaziji odigrana prijateljska tekma med SK Celjem in celjskim vojaškim timom, ki se je končala z rezultatom 2:2 (2:2). Obe moštvi sta bili enako močni ter sta dali dobro kombinirano igro. V vojaškem timu je več igralcev raznih znanih klubov z juga. Tekmo je sodil g. Svetec objektivno. Gledalcev okrog 300.

Ob 15. se je vršila ob navzočnosti 600 gledalcev prvenstvena drugazredna tekma med Olimpom in celjskim Atletiki. Olimp je dosegel prva dva zasluzena premaga v razmerju 6:2 (2:0). Igra je bila zelo živahna in so Atletiki igrali skrajno pokrtovovalno, toda Olimp jih je tehnično in kombinatorno prekašal in je bil skoro v stalni nadmoči. Sodil je g. Lukežič iz Ljubljane strogo in objektivno.

V predtekmi je zmagala rezerva SK Celja nad rezervno Atletikov z 2:0 (2:0).

SK Maribor: SK Jugoslavija 3:3 (3:0)

Maribor, 25. marca. Prijateljska tekma na igrišču Maribora, ki je zasluzeno zmagal nad dosti manj vrednim nasprotnikom, ki razen vratarja ne razpolaga s prvostanskimi igralci. Pri tem pa je bila igra Maribora skrajno slaba

življenja, je morala začasno opustiti igranje, ker je bolela. Na njeno mesto je angažirana mlada in nadarjena igralca mestnega gledališča v St. Galenu Dora Kreysler. Tudi Wolf Albach-Retty, ki je sodeloval vtem filmu, je obol el ter se je moral vdrči operaciji. Njegovo vlogo je prevzel Wolfgang Liebenstein.

»Pustolovščina v južnem eksprezu« je naslov filma, ki se je v soboto prvič predvajal. V glavnih vlogah nastopajo samo znani igralci. Ženska vloga je zaupana ljubki Charlotti Susa, v glavnih moških vlogah pa nastopajo Karl L. Diehl, R. A. Roberts, Rihard Romanowsky, Hans Richter, Paul Heidemann. Godbo za ta film je skomponiral Robert Stolz. Režijo je vodil Erich Waschneck.

»Ciganska krik«. Krstna premiera tega filma bo danes 26. t. m. Režijo je vodil Charles Klein. V glavnih vlogah nastopajo Margit Symo, Georg Alexander, Gril Haid, Adele Sandrock. R. A. Roberts in Eric Ode. Godba je Willi Meislova.

Neka londonska filmska družba se bavi s mislijo izdelati film iz življenja slavne ruskega pesalca Nižinskega. Pravice za snimanje si je Družba baje že pridobila. Vlogo prijatelja in poznejšega sovražnika tega slavne pesalca, Džigileva prevzame baje slavni igralec Charles Laughton, znan iz filma »V znamenju križa«, kjer predstavlja Nerona, ter iz filma »Henrik VIII.« V vlogi žene pesalke nastopi Marie Oberon. Pogajanja pa se še vodijo. Angleska filmska produkcija upa ustvariti velik film, ki bo mednarodnega slovesa. Nižinski in njegovo življenje sta zanimivost zase.

Filmski drobci

Hermann Barkhausen je prodal pravice za filmanje svojega najnovejšega filma »Mala Inge in njeni trije očeti« filmskemu podjetju »Bavaria«. Barkhausenova je že napisala več prav posrečenih filmskih vesoliger.

Renata Müllerjeva, ljubka igralka, ki je bila angažirana za Ufin film »Veselite se

in bi bil rezultat še bolj »hazenski«, če bi Maribor igral z večjim elanom. Sodil je dr. Planinšek.

V predtekmi je mladina železničarja porazila mladino Maribora s 3:2 (2:1).

Ostale nogometne tekme

Kranj: Hermes: Korotan (Kranj) 4:2 (3:0). Finalna tekma za zimski pokal.

Zagreb: BASK: Gradjanski 2:2 (2:0). Bask je ugajal zlasti v prvem polčasu. Od 18. min. drugega polčasa je igral samo z 10 igralci, zaradi česar je Gradjanskemu v finishu uspelo izenačiti. Prvi gol za Baska je zabil v 7. min. prvega polčasa Tomašević, na 2:0 pa je postavil Dettlinger. V 12. min. drugega polčasa je Živković v imponentnem startu ujel žogo in postavil na 2:1. V 18. min. je bil izključen Baskovec Popović. Izenačenje je dosegel v 38. min. Kokotović.

Beograd: Jugoslavija: Hajduk 0:0. Hajduk je bil v drugem polčasu v premoči, pa je precej ogrožal vrata Jugoslavije. V 11. min. drugega polčasa je sodnik diktiliral 11-metrovko proti Hajduku. Strelja jo Sekulić, toda Čulić brani. Sekulić zopet ujame žogo ter zopet strelja, a Čulić ob viharnem odobravanju občinstva zopet brani ter s tem odstrani nevarnost.

Sofija: Madžarska: Bolgarija 4:1 (1:1). Bolgari so se odlično držali, vendar pa je Madžarom uspelo, da so v zadnjih sedmih minutah postavili končni rezultat 4:1.

Dva cross country teka

Prvenstvo Ljubljane si je priborila Ilirija, prvenstvo Maribora pa Maraton

V Ljubljani in Mariboru sta se včeraj vršila cross country teka za prvenstvo teh mest. Dočim je v Ljubljani nastopila samo Ilirija, ki si je brez konkurenta priborila prvenstvo, so v Mariboru tekali tekači treh klubov. Vsekakor je bilo zaradi tega tekmovanje v Mariboru bolj zanimivo. V naslednjem poročili:

Cross country za prvenstvo Ljubljane

Včeraj je Ilirija priredila cross-country prvenstvo Ljubljane po novih določilih, t. j. da se za klasifikacijo moštva plasirajo vsi oni tekači, ki so dosegli čas za 20% slabši od zmagovalca. Število točk se šteje naslednje: zmagovalce dobi ono število točk, kolikor je tekmovalcev nastopilo, vsaki naslednje plasirani pa eno točko manj. Moštvo, ki je doseglo najvišje število točk, je proglašeno za zmagovalca. Ta klasifikacija ni prišla v poštev pri včerajšnjem tekmovanju, ker je nastopilo samo moštvo SK Ilirije s šestimi tekači.

Najavljena močna ekipa Ilirije je zaradi premale konkurence izostala.

V ekipi se odlikuje Dolfe, ki kaže napram minuli sezoni lep napredek. Tudi Bručan je odlični tekač, od katerega pa smo danes pričakovali več. Ekipo izpopolnjujeta dobro Osterman, ki je v tekih na dolge proge lepo napredoval, dočim je Starman po zadnjem nastopu v Celju nekoliko popustil. Kot celota je ekipa zelo izenačena in zelo resen pretendent za naslov državnega prvaka. Dosedanji prvak Primorje bo naletel v ilirijanski ekipi na enakovrednega nasprotnika, ki ga bo mogoč premagati le tedaj, ako je svojo ekipo izpopolnil in bolj izenačil.

Tekmovalna proga je bila dolga oca 1000 metrov in jo je bilo treba preteči petkrat. Vodila je po Koslerjevem posestvu s startom in ciljem pred tenišskimi prostori Ilirije. Po približno 150 do 200 m od starta je imela približno 100 m dolg, toda precej oster vzpon, nakar se je počasi spuščala do drevedreda pred Koslerjevim posestvom. Proga je skoraj povsod vidna za vse gledalce.

Ceprav ni bilo vstopnine, je gledalo tekmovanje samo 200 ljudi. To gotovo ni najboljšje spricevalo za ljubljansko sportno publiko.

Z malenkostno zamudo je sodniški zbor, ki je vodil tekmovanje brezhibno — saj ni bil postavljen pred nobeno težko nalogo — odpustil od starta ilirijansko ekipo, ki so jo tvorili tekači Dolfe, Bručan Josip, Osterman Milan, Starman Lado, Jamar Viktor in Senčar Leopold. Takoj od starta prevzame vodstvo Bručan, ki se ga tehta držati Dolfe in Jamar. Sledita v razdalji približno 50 m Osterman in Starman Lado, dočim je Senčar že zaostal za približno 100 m. Prvo rundo preteče Bručan v času 3:20 min. skoraj v isti višini z Dolfetom in Jamarjem, sledi Osterman v času 3:28, ki ima tesno za seboj Starmana Lado (3:29); skupino zaključuje Senčar, ki je že precej zaostal (3:35). Takoj pričetkom druge runde preide v vodstvo Dolfe, ki ga obdrži do konca. Bručan zadrži drugo mesto, dočim Osterman prehiti Jamarja. Po drugi rundi je vrstni red naslednji: Starman vodi s precejšnjim naskokom v času 6:39, sledi Bručan (6:48), Osterman

Izločilna tekma za svetovno prvenstvo.

Zeneva: Avstrija: Švica 3:2 (1:0). Gole so dali za Avstrijo v 16. min. Bican, v 1. min. drugega polčasa Kaburek in v 31. min. drugega polčasa Bican, za švico v 13. min. drugega polčasa Bossy in v 23. min. Kiehlholz.

Dunaj: Dunaj: Praga 3:3 (2:1). **Pariz:** Češkoslovaška: Francija 2:1. **Milan:** Italija: Grčija 4:0. Izločilna za svetovno prvenstvo. **Pardubice:** Češki amaterji: rumunski amaterji 2:2. **Lustenau:** FC Wien: Lustenau 5:2. **Budimpešta:** Budimpešta: Brno 8:2. **Fürth:** Schwaben (Augsburg): Spielvereinigung Fürth 3:1.

Nov lankotletski svetovni rekord. V Lafayetteu v državi Louisiana je Torrance postavil v metu krogle nov svetovni rekord s 16.30.

ZSK Hermes prosi celokupno članstvo kluba, da se gotovo polnoštevilno udeleži pogreba pok. soprogne našega zaslužnega člana g. Maverja. Pogreb bo danes ob 17.30 izpred mrtvašnice splošne bolnice.

ASK Primorje (nogometna sekcija). Danes ob 15. naprej obvezen trening za juniorsko skupino.

Službeno iz Sekcije ZNS. Plenarni sešatek ljubljanskih sav. sodnikov drevi ob 20.30 v posebni sobi restavracije »Slone«.

Prvenstvo Maribora

Maribor, 25. marca. Danes je priredil SK železničar na svojem igrišču letošnje tekmovanje v cross countryju za prvenstvo Maribora. Tekmovanje je bilo po udeležbi repiza lanskega tekmovanja za državno prvenstvo. Nastopilo je 61 lankotletov, pripadnikov klubov železničar, Maraton in Rapid. Organizacija je bila brezhibna in je prireditev potekla v popolnem redu. Tudi obisk je bil še zadovoljiv. Rezultati so naslednji:

Juniorji: razred A, letnik 1918-19, proga 1500 m: 1. Bradač (Maraton) 4:55; 2. Rotner (železničar) 4:55; 3. Urbančič (Maraton) 5:01; 4. Prah (železničar) 5:03.2. Točke železničar 29, Maraton 16.

Juniorji: razred B, letnik 1916-17, proga 2000 m: 1. Žizek (železničar) 6:33; 2. Zek (Maraton) 6:36; 3. Rezman (Maraton) 6:38; 4. Jemšak (železničar) 6:40. Točke Maraton 57, železničar 46, Rapid 6.

Seniorji: proga 5000 m: 1. Germovšek (Maraton) 17:13; 2. Struclj (Maraton) 17:31; 3. Podpečan (železničar) 17:43. Točke Maraton 54, železničar 42, Rapid 9.

Končni rezultat: Maraton 7, železničar 6, Rapid 2 točki. Prvenstvo klubov si je torej priboril Maraton.

Po končanem tekmovanju je predsednik g. Fišer razdelil v imenu prireditelja darila in se zahvalil vsem za sodelovanje.

Delavski prosvetni večer

Da so delavski prosvetni večeri nujna potreba za preprosto ljudstvo, je v soboto zvečer ponovno dokazala nabito polna dvorana Delavske zbornice. V zelo prostem in obširnem sporedu sta se zlasti odlikovala godba »Zarje« pod vodstvom g. Danila Cerarja, ki kaže lep napredek in govorniki zbor »Svobode«, ki ga režira Ivan Skuk. Največ odobravanja so pa želi trije ljubljanski Havaji s kitarami. Publiku se od navdušenja kar ni mogla pomiriti. Kot dobra recitatorka je nastopila spet gđ. Poldi Skukova. Veliko odobravanja je želi g. Kovač Edvard s kromatično harmoniko. Dasi je povsem prav in dobro, da dajo prireditelji možnost mlademu delavcu in delavki, da nastopa javno, je vendar zelo neumestno pošiljati na oder ljudi s samo dobro voljo. To škoduje namenu prirediteljev, delavski prosveti. In če posameznik žrtvuje ves svoj prosti čas za kulturno delo, naj bodo tisti, ki o tem delu odločajo, toliko spoznavni, da dobro vejo z nezrelimi poskusi tudi pri talentu ne gre ubijati. To le zaradi mešanega pevskega zbora, iz katerega bi se nemara dalo kaj napraviti. Občinstvo ga je zelo lepo sprejelo.

Dejansko najboljši na tem večeru je pa bilo predavanje pisatelja Rudolfa Golouha o hitlerizmu in socialni nevarnosti. Pisatelj je lepo prikazal ujalnost hitlerizma in propad socialne demokracije Nemčije, ki je v trenutku odločitve bila premalo borbeno, premalo borbeno pa tudi poprejš, v času bolj ali manj normalnih gospodarskih razmer, v času takozvane nemške demokracije. Predavatelj klub porazu socializma in komunistov veruje v zmago socializma, v zmago socialne pravičnosti, hitlerizmu pa prerokuje popoln propad. Vse njegovo predavanje, ki je bilo neak bežen zgodovinski presek socialnega gibanja, je izvenlo v zahtevi, da pride stroji v službo skupnosti. Za svoja izvajanja je pisatelj Golouh žel viharne odobravanja.

TEDEN DNI FILMA

Vlasta Burian kot revizor

Kdo ne pozna tega slavne češkega komika in najboljšega poznavalca človeških slabosti? Vse te slabosti prenaša na življenje, kaže jih tako kakor so, malo jih podčrta, malo izgladi. Vedno pa pada ono, kar je potrebno, da spoznamo globino človeške duše in to od smesne strani.

Kar nam je še do danes podal, je bilo dobro. Mogoče je tu pa tam malo preveč grotesken in podčrtava tudi ono, kar je sicer važno, a vendar ne prejako.

V zadanem njegovem delu »Revizore« po znanem gledališkem komadu Nikolaja Gogolja nam je ustvaril nov tip komika, ki meji že na grotesko. Vendar pa vse to tako, da ustvarja nov tip, svež in močan. V tem filmu, moramo priznati, je Vlasta Burian držal linijo dobrega okusa. Film »Revizore« smatramo kritiki za najboljšo dosedanjo Burianovo delo. Pokaže, da je na vrhuncu umetnosti in dobre interpretacije. Vedno, kadar sodelujeta Mac Frič in Vlasta Burian, je film dober. In tako je tudi s filmom »Revizore«.

Godbo, ki nas spominja na Rusijo, je ustvaril Jara Benč. Posebno tudi ženska vloga hčerke mestnega načelnika je v dobrih rokah. Truda Grosslichtova je v tem filmu dala vse od sebe. Poznamo jo kot veliko umetnico. Vendar pa je tu pokazala še več kakor je doslej zmogla.

Že kot gledališki komad je to delo postalo last mednarodnih odrov in skoro ni

šolarčka, ki bi tega dela ne poznal. Širokogrudna, velika, globoka je ruska duša, a v njej je tudi mnogo zla. Vse to je Gogol podal v svojem delu. Mac Frič, Vlasta Burian in Trude Grosslicht so to prenesli v film.

Franciska Gaal

O tej priljubljeni zablenci in ljubljenci purblike, ki je čez noč zažlesta na filmskem nebu, kroži mnogo anekdot. Posebno sedaj ko je snimala svoje najboljšo delo »Csib«. Franciska je tudi v zasebnem življenju precej originalna, ljubka pa prav tako kakor v filmu. Je pa baje tudi najbolj duhovita izmed vseh filmskih igralk. Posebno njeno zadnje delo »Csib«, za katero se je dobro pripravila in ga izvedla do vseh podrobnosti, je uspelo v polni meri. Sladka kakor je bila v filmu »Paprika«, ljubka kakor v »Pozdravlja in poljublja Te Veronika«, navna kakor v »Skandal v Budimpešti« si je na mah osvojila svet. Vse te niene lepe lastnosti je združila v filmu »Csib«.

Filmski drobci

Hermann Barkhausen je prodal pravice za filmanje svojega najnovejšega filma »Mala Inge in njeni trije očeti« filmskemu podjetju »Bavaria«. Barkhausenova je že napisala več prav posrečenih filmskih vesoliger.

Renata Müllerjeva, ljubka igralka, ki je bila angažirana za Ufin film »Veselite se

Žena v sodobnem svetu

Po zbiranju podpisov proti redukciji žen

Na pobudo Alianse ženskih pokretov, ki se načelno bori za žensko enakopravnost, so se po vsej državi zbirali podpisni listi. Pri tej priliki se je tisti, ki je zbiral podpise, marsičesa naučil. Zlasti je presenečeno pomanjkanje vsakega načelnega stališča.

Kot uvod nas je iznenadil dopis žene državnega uradnika, ki ljuto napada poročene žene v poklicu, češ, da je 90 odstot. dobro situiranih in da jim služi njih plača kot postranski privilegij, in da od njih ne odseva ljubezen in požrtvovalnost do bližnjega. Da je mnogo družinskih očetov s 5 do 7 otroci, ki zaslužijo mesečno komaj 500 do 700 Din, kar niti ne zadostuje, da svoje malčke do siteda vsak dan nahrani. Da naj se žene zavedajo, da je njihov politič materinstvo, da se naj povrnejo k ognjišču in družini. Da bi se morale vse žene, ki niso hraniteljice družin, reducirati brez izjeme in protekcije. Opa, sama, avtorica tega dopisa, je zadovoljna z mesečnim dohodki 1400 Din mesečno za štiričlansko družino, kar ji sicer ne donaja prihrankov, pač pa veselje do življenja in upanje na boljšo bodočnost naše Jugoslavije.

Ta žena, ki tako pojmuje krizo in njene vzroke ter ženin položaj, ni osamljena, ampak nam izkušnja kaže, da je morebiti večina na njeni strani. To nam kaže tudi Nemčija, saj so prav žene in moške tega kova dvignili Hitlerja na prestol. Zato se ne smemo utruditi, ponavljati nekatere bistvene resnice glede teh vprašanj. Pred vsem je zmotno mnenje, da so krizo povzročile žene v poklicih. To nam najbolj potrjuje enostavno dejstvo, da so bile v dobi gospodarske konjunkturi tudi žene v službah, pa je bilo dovolj dela za vse. Nasprotno pa se krize pojavljale že tedaj, ko je bilo število poklicno zaposlenih zelo majhno, da sploh niso prihajale v poštev — izjemni ročnih delav. Danes pa krize ne bo še tako hitro konec, četudi po mnenju žene čez noč na ceto, kajti kriza je bistven pojav kapitalističnega gospodarstva samega. Naivna in nezrela je zahteva, naj gredo poročene žene zato iz služb, ker nekateri očetje sedmih otrok zaslužijo mesečno po 500 do 700 Din. Niti eden od teh očetov ne bo zaslužil niti dinarja več kot doslej, če tudi gredo vse žene iz služb! Danes podjetniki ne plačujejo človeka po številu otrok, ampak po storjenem delu, a še tisto slabo, čisto pod eksistenčnim minimumom. Zato se je spoznanje o ženi nalogi in odgovornosti glede materinstva temu primerno spremenilo; vsaka žena, ki hoče postati mati, se mora zavedati odgovornosti napram svojemu otroku v tem smislu, da mu nudi vsaj najpotrebnejše za telo in dušo. Če ta ne za doseganje očetovi dohodka, ji jih mora pokriti sama s svojim delom. Kako naj imenujemo mater, ki rodi otroka, ne da bi vedela, kaj ga bo obklesila in s čim nahranila? Prva dolžnost vsake matere je čut odgovornosti napram lastnemu otroku. Vse drugo so fraze brez vsebine.

Dopisničarka (ali njen mož?) se ponovno zgraža nad tem, da imajo nekateri dvojne in trojne zasluge, drugi pa nimajo niti za vsakdanji kruh in sprajuje: »Zakaj se to vprašanje ne reši od dobročelnih žensk, ki delajo za javnost, v prilogi trepih so državljani naše domovine?« Da, res, bolj kot kdaj doslej je danes očita strahotna neenakost razdelitve dobrin, toda protest je adresiran na napačni naslov, ker manjka spoznanja vzrokov: ta neenakost je utemeljena v bistvu današnjega gospodarstva. Zato je skrajno nalnvo vprašanje, zakaj tega zla ne odpravijo žene. Žene same ne bi mogle ničesar rešiti, pa naj bi bile še tako »dobročelnice«, zlasti pa ne tam, kjer v javnem življenju prav nič ne pomenijo, kjer nimajo nobene pravice do sodelovanja, kjer lahko vrše komaj kak humanitarno delo, ki je kaplja v morje današnje bede. Korenine zla je treba iskati drugod in tam napraviti smotno preobrazbo.

Kakor omenjeno, je porazno redko število tistih, ki gledajo na redukcijo žen z

načelnega vidika. Vsi presojo to vprašanje po posameznih primerih, individualno. A tudi tu ne gredo globlje: vse samo po zunanjem videzu, osebnostno, v odnosu lastnega položaja z drugim. Jasno je, da je tudi taka presoja lahko zelo krivična, ker videz lahko vara in človek nikdar ne ve, kakšne težave ima posameznik: morda skrbi za starše, podpira sorodnike, plačuje svoje ali tudi tuje dolge. Pogled v tako, na videz dobro situirano družino nam nudi neko drugo pismo, ki smo ga tudi pri tej priliki prejeli, pismo učiteljice, žene višjega državnega uradnika, ki bi morala pri teh redukcijah gotovo priti v poštev. Kljub lepemu naslovu njenega moža je bila njena zakonska pot trnjeva prav vsled materialnih težkot, zlasti potem, ko so prišli otroci in dolgotrajne bolezni, tako da po njeni lastni izjavi skoro ni bilo niti za vsakdanji kruh. Celih 11 let se je borila s temi težavami, predno se je odločila, da zaprosi za učiteljsko službo, da bo preživljala družino olajšano. K sklepu pravi: »Če lahko žena kmeta, delavca, trgovca, gostilničarja prispeva s svojim delom k vzdrževanju rodbine, naj se ne krati ta pravica prav ženi takozvanega višjega državnega uradnika. Saj bo nekatere izmed njih nameravala redukcija katastrofalno zadela.«

Zelo nas je presenetila tudi »Slovenčev« notica: »Pozor neporočene zaposlene žene! V resoluciji, sklenjeni na zborovanju 11. t. m. je neka finta (!). Izgleda, kakor da bi se nameravalo odsvetiti iz drž. službe kratkoma vse žene, kar pa ni res, ampak le poročene žene.« Zato da naj se podpisujejo neporočene s primerno opazko! Tu ni mogoče drugega pripomniti kot to, da je resolucija tako jasna, da more samo skrajna omejenost v njej najti »finto«. Sestavljena je na podlagi zahteve po enakopravnosti moža in žene: »zabranjeno naj se redukcije in sistemiziranje mest po polu.« Zlastno je, da v tem najdemo ženske finte! Da se prav od strani žensk navadno ne slišijo pritožbe proti moškim — večkratnim zaslužkarjem, ampak samo proti »enam, ki služijo poleg moža! Tiste, ki mislijo, da bodo prišle na mesto reduciranih poročenih žensk, se pošteno motijo, kajti ta mesta so čisto gotovo namenjena moškim.

Treba bi bilo vendar razumeti, da pri tej in pri enakih manifestacijah žen ne gre za posamezne skupine, da v tem primeru ni šlo izrecno samo za poročene žene, temveč za načelno borbo za žensko enakopravnost glede pravice do dela. Res je, da so za enkrat ogrožene samo poročene žene, toda govori se vobče o omejitvi števila žen v poklicih. Tudi v Nemčiji je bilo najprej rečeno, da bodo reducirane samo poročene žene, a kmalu se je pokazala čisto jasna tendenca proti ženam vobče. Najprej se mora napraviti prostor moškim, ženi pa komaj puste dihati. Če služita pri eni družini na pr. dve (ali tri) sestre, puste službo samo eni in sicer tisti, ki ima nižjo plačo. Tisti, ki prihajajo iz Nemčije, pripovedujejo, da nimajo zlasti ženske prav nič vzroka navduševati se za Hitlerjev paradiz.

Gotovo je razumljiva zagrenjenost brezposelne intelektualke, ko gleda elegantno oblečeno pripadnico svojega stanu, ki izjavlja, da se ne boji redukcij, češ, da ima njen mož dobre zveze. Približno tak odgovor smo prejeli tudi me pri zbiranju podpisov. Taki se ni treba podpisati, čemu? Danes je zveza več kot kolektivna volja tisočev. In redukcije se bodo vršile individualno... Po zvezi se dobi mož, po zvezi dobra služba v mestu, po zvezi bo ostala že naprej v službi. Gotovo je naša težnja pomagati, bližja brezposelnosti kot pa tej ženi, toda pri načelni borbi ni mogoče zaradi posameznih primerov vreči svojih principov v koš. Bolj na mestu je, prav tako načelno se boriti proti napakam v upravi, proti protekciji ter vsakovrstni korupciji, kar smo tudi jasno povedale v resoluciji, ne da bi pri tem mislile na kakršnokoli »finto«.

Danes se bližajo za žene hudi časi. Strniti bi se morale v enotne vrste, spoznati bi morale svoj položaj do jedra, spoznati vir zla ter zavzeti v svoji borbi načelno stališče. Toda kako malo je takih! Večina se jih pridruži k skupni akciji le, če gre za njihove osebne koristi. Tako jasno kot pri tej akciji, to še ni bilo nikdar očito: »ne podpisem, nisem prizadeta, nisem poročena;

imam dobrega moža; mene to ne briga, ni mam hčera; moram vprašati moža«. Itd. A tudi moški se niso izkazali boljše. Žena, katere mož ni drž. uradnik, je rekla: »Mož moj je rekel, da ne smem podpisati, ker jaz itak ne pridem v poštev.«

Se nikdar se na svetu ni toliko govorilo in pisalo o solidarnosti, o socialnem čustvovanju in podobnih lastnostih, ki so potrebne za sožitje ljudi, a še nikdar ni bilo vsega tega tako malo kot danes. In vendar je brez čuta solidarnosti vsako stremiljenje po ustvaritvi boljše družbe brezuspešno.

Gospodinje so zborovale

Ljubljana, 25. marca.

Nedavno se je v prostori družstvene knjižnice na Rimske cesti vršil redni letni občni zbor Splošnega ženskega društva. Zboru je predsedovala dvorna dama ga. Tavčarjeva, tajnica ga. Lapajnetova pa je podala izbrano poročilo o živahnem delu društva v preteklem letu. Mimo splošne aktivnosti, ki jo kaže v živih stikih z vsemi ženskimi, kulturnimi in vobče narodnimi gibanji v državi in v slovenskem svetu, se je zadnji čas Splošno žensko društvo v sodelovanju z Zvezo akademsko izobraženih žen zlasti zavzelo za uvedbo civilnega zakona, ki je posebno nujna v državi, v kateri veljajo o tej stvari predpisi različnih konfesij. Nemoteno prestopanje iz ene vere v drugo dovoljuje sklepanje najrazličnejših zakonskih vez, kar škoduje tako ugledu in gospodarskemu položaju žene, kakor tudi zdravemu obstanku rodbine. Splošno žensko društvo zahteva razen uvedbe civilnega zakona, poleg katerega se lahko vrši še cerkvena poroka, še ureditev alimentov za primer ločitve. Za zakone z otroki so žene razvezo zakona soglasno odklonile. Ureditev alimentov pa si zamljajo na podlagi naslednjega pojmovanja o preskrbi rodbine:

Oba, mož in žena, trošita svojo delovno silo v prid rodbini, moč izven doma, žena doma. Če bi tudi žena opravljala svoje delo izven doma, bi ga prav tako kakor mož lahko izmenjala za denar. Zato se mora denar, ki ga mož prinese za preskrbo rodbine, smatrati kot nujno skupno premoženje. Mož in žena ga lahko uporabljata za skupne potrebe, sorazmerno vrednosti svojega dela, in ga lahko vzameta tudi za svojo starostno preskrbo. Zato jo je krivično odredba, da naj bi bila tista ženska upravičena do pokojnine, ki ob času možne smrti živi z njim. Žena ima ves čas skupnega dela za rodbino v moč tudi skupni delež pri vplačevanju prispevkov za pokojnino in zavarovalnino in ima torej pravico do pokojnine. S tega stališča je treba razumeti tudi pravico do alimentov ločene ali neločene žene.

O delu Zveze gospodinj, ki je kot odsek priključena društvu, ki pa tako živahno razvijata svojo delavnost, da se bo morala bržkone osamosvojiti, sta poročali načelnica ga. Kraigherjeva in tajnica ga. Likarjeva. Zlasti zadnji čas, odkar je zveza prišla do svojega lokala v hiši predsednice ga. Tavčarjeve, se je razgibala v vseh smereh. Organizirala je šestdesetih šivalni, trimesečni kuharski in večtedenski skavtski tečaj, razen teh pa še enodnevne za izdelovanje kravat, modernih čepic in rokavic ter za drobno božično pecivo. Razen tega je v društvenih prostorih vsak mesec eden sestanek gospodinj, ki je vsakokrat združen s poučnim predavanjem (o kurivju, o gospodinskih poslih, o primorski kuhinji, o rabi elektrike, o izbrazbi gospodinskih pomočnic itd.). Zvezi je poverjena tudi gospodinska ura v radiu, kjer je bilo doslej 34 praktičnih predavanj. Razen poučnih ekskurzij v domače tovarne in obrate, katerih namen je, seznaniti naše gospodinjice z domačo proizvodnjo, pa zveza skrbi za praktično izobrazbo svojih članic zlasti s svojim glasilom »Gospodinje«, ki izhaja zdaj že tretje leto. — Kakor smo že takrat poročali, je zveza priredila v juliju lani veliko javno protidružinski zborovanje, na katerem so žene protestirale predvsem proti previsokim cenam sladkorja, na jesenskem vselejmu pa je organizirala lepo uspešno gospodinsko razstavo.

V celoti je občni zbor pokazal sliko raznih idejnih stremiljenj in treznega praktičnega dela našega ženstva.

Naročite — čitajte „LJUBLJANSKI ZVON“

Če pogledamo sobe v starih hišah natančneje, vidimo, da bi bilo glede na ugodno nameščenje pohištva potrebna prav majhna izpraznjenja. To le pri sobah, ki so v fronti. Pri ostanjih sobi s štirimi okni v dveh etažah, v ostanjih dveh pa v dvokrilnih vrati in peči, pa je situacija glede na nameščenje pohištva naravnost obupna. Kaj naj v tako sobo namestimo, da bo imelo kak smisel, ne vem. Ustrezala bi taka soba kvečjemu za kak salon, kombiniran z glasbeno sobo, če bi imela aevda direktno vstop iz prednje sobe. Tega pa na žalost v starih hišah ni. Torej kaj? Zazidati dvoje okna bi bilo še najenostavnejše. Pri frontnih sobah pa je zadeva druga.

Recimo, da meri taka soba 6×5, torej 30 kv. metrov. Taka kvadratura je zelo lepa in pride v poštev za dnevno sobo; ostale sobe so lahko manjše. Če stene take sobe razvijemo, dobimo reči, če se bomo dolžine vseh štirih etaj, torej 5 + 5 + 6 + 6 = 22 m. To je obseg sobe, če zdaj odštejemo dvoje okna, torej dvokrilnih vrat, peč in 1 m steno ob peči, potem dobimo komaj 53 % dolžine, to je 11,50 m, ki je v resnici uporabna. In to v posameznih preteklih, od katerih nobeden ne presega 2,28 m. Torej 53 % uporabne dolžine 11,50 m. Če napravi dve dvokrilni vrati (kar je vsekakor preveč) troje enokrilnih, in če mrtvo preloz okoli peči (1 m) izrabimo za vrata, to se pravi, če storimo rešitvo sobo glede na razumno razdelitev pohištva, dobimo pri 22 m obsega še 15,50 m uporabne stene iz največje uporabno steno dolžino 4,16 m.

Vidimo torej, da je tlorisa rešitev sobe eminentne važnosti za nameščenje pohištva v stanovanju. Dobili smo tako uporabno dolžino 15,50 m; torej glede na prejšnjo (53 %) zdaj 70 %. Stvar bi pa zdaj lahko hudi obrnili in aklepalni tako-le: Če pri elabvi tlorisi rešitvi sobe s kvadraturjo od 30 kv. metrov izrabimo le 53 % stenske dolžine, potem dosežemo isti efekt (11,50 m) pri 20 kv. m. — Če si tako sobo tlorisno razrešimo in preuredimo, vidimo, da je to rešitev. In še eno rešitev: da v tako dobro rešeno sobo 20 kv. metrov spravimo več pohištva, kakor v slabo rešeno, kljub neprimerno večji kvadraturi od 30 kv. metrov. Vse to pa zaradi večje dolžine največje uporabne stene. S tem vsem bočem pribiti le eno djetvo: S pametno tlorisno ureditvijo ne ustvarimo ugodnejšo možnost nameščenja svojega pohištva. Kako velika soba bi v stari hiši ustrezala danes v nekih hišah običajnim sobam 4,5×5,5 glede na možnost nameščenja pohištva, si vsakdo lahko izračuna. Mislim, da bi to bila skoro dvorana. Ta račun je imel za posledico, da rešujemo tlorisa stanovanj danes povsem v tem smislu. Soba, odnosno vsak prostor v stanovanju naj bo tak, da bo v njem najemniku udobno in prijetno. V tem je zapodano tudi ugodno nameščenje pohištva, ki je, kakor rečeno, eden mnogih pogojev za udobno stanovanje.

Drugi primer je: je odigraval v neki novi stavbi. Poklicala nas je stranka na posvet, kam in kako porazdeliti pohištvo. Dasi je bil primer zelo čist, drugačen, vendar je bil efekt na žalost isti. Stanovanje je bilo namreč tlorisno dobro rešeno, povsem v soglasju z današnjim hotenjem in stremiljenjem. Vse promet v stanovanju je bil ugodno organiziran, sobe funkcionalno med seboj povezane. B. v. je povsem jasna, da je to spalnica, tam jedilnica ali dnevna soba itd. Tudi glede na nobene strani so bile zahteve v skladu. Imelo pa je eno kardinalno napako: v vsako določeno sobo ni bilo mogoče postaviti pohištva, ker so bile nekatere sobe premajhne. Pa smo pregledali stanovanje, pozikovali in ugotovili, delali kompromise na »vse in na nič«, pa ni šlo in ni šlo. In pri tem je najvažnejša ta ugotovitev, da stranka ni imela odvisnega pohištva, takega, ki bi ga lahko pogrešala, odnosno takega, ki ni običajen za gotovo sobo. V tem oziru je bilo vse v redu, ni pa bilo v redu na strani tistega, ki jo stavbo projektiral. Namestili so pohištvo potem pač tja, kjer je bilo do prostora. S tem je bila naravno vse, pa tlorisa zamisel stanovanja uničena. Učena je bila s tem tudi vsa organizacija v stanovanju in vse medsebojna funkcija sob. Kako je dotični projektant mislil, da bo stranka namestila svojo spalnico v sobo, od njeza določeno v to svrhu, ni navedel. Mnenja sem, če je že tako striktno organi-

in kulturnim potrebam tržiškega gospodarstva.

Vesti iz Primorja

Tudi Tuta znova aretiran.

V Tolminu je bil te dni aretiran visokoletočnik Slavko Tuta. Vzrok njegove ponovne aretacije ni iznan. Tuto so že leta 1927. konfinirali za dobo 2 let, ker so našli pri njem več izvodov slovenske mladinske knjige »Prvi koraki«.

Zahrbtna kampanja

V zadnjem času si daje mnogo posla z barkovijansko župnijo tržiško fašistično glasilo, ki je komaj pred dobrim mesecem dni z zadoščenjem ugotovilo, da so v tem tržiškem predmestju uvedli maše v latinščini in pridige ter cerkveno petje v italijanščini. In sedaj že zahteva župnika, ki bi bil ne le v besedi, temveč tudi v dejanju in po duhu Italijan, če že ne naravnost fašist. Barkovijansko župnijo, ki šteje sedaj okrog 3900 župljanov in kateri nameravajo priključiti Greto, Trstenik in Grljan z Miramarom, upravlja sedaj kanonik Salvadori, kateremu očita tržiški »Popolo«, da je do celga pod vplivom vseslovenske kamarile, ki ima v tržiški škofiji še vedno odločilno besedo.

Salvadori, ki je spoštoval pravice slovenskih vernikov, bo, kakor kaže, v kratkem zapustil Barkovlje, katerim išče tržiški ordinarijat sedaj že novega župnika. Ordinarijat je dal političnim oblastem na izbiro tri duhovnike, izmed katerih naj sama določi bodočega barkovljanskega župnika. Tržiški list očitno dobro pozna vse tri kandidate, o katerih pravi, da so vsi sami tuje-rodci, a se mu ne zdi oportuno, da bi jih naravnost imenoval. Enemu izmed njih očita celo, da je pred leti celo deloval proti režimu. List se pri tem nedvomno zaveda, da se prizadeti duhovnik ne sme in ne more braniti. Takšna zahrbtna politična kampanja proti duhovščini tudi ni dopustna po konkordatu, katerega petletnico so letos praznovali po vsej Italiji kot državni praznik s tako svečanimi manifestacijami. Sicer pa je znano, da se tržiški fašisti tudi z imenovanjem italijanskega župnika v kaki slovenski župniji ne bi zadovoljili, kakor se niso zadovoljili pred mesecem dni z uvedbo italijanščine v barkovljanske cerkve. Ko je »Popolo« takrat zahteval, da se poitalijančijo vse tržaške predmestne župnije, je menil, da zaenkrat v cerkvah na Krasu in Pivki lahko še ostane pri starem. V svojem poslednjem izpadu proti slovenski duhovščini pa se je pričel pritoževati tudi že zaradi slovenskega bogoslužja v Sežani, Postojni, Vipavi, Nabrežju in drugod.

Kulturna konkurenca

Prejšnjo nedeljo se je vršilo v Trstu zborovanje fašistične strokovne organizacije vseučiliških profesorjev in asistentov. Na zborovanju so razpravljali predvsem o svojih strokovnih vprašanjih, mnogo pa tudi o težavnem položaju tržiške visoke šole za gospodarstvo in trgovino. Na zborovanju je govoril med drugim prof. Udina, rektor tržiške univerze. Obširno je razložil organizacijo in visoki znanstveni nivo zagrebske ekonomsko-komercialne visoke šole. Poudaril je, da je zavzela zagrebska šola že tak položaj, da se njeni kulturni ekspanziji niti v Italiji ne morejo več upirati. Zlasti pa trpi zaradi njene kulturno-znanstvene konkurence tržiška visoka šola, katero posebej vedno manj tujevc, ki se rajši vpisujejo na zagrebski zavod. Govornik je pozval mlade tržiškega pokrajinskega fašističnega tajnika, ki je sam izšel iz tržiške visoke šole in ki je malo prej na zborovanju s takim poudarkom govoril o italijanski kulturni ekspanziji zlasti proti bližnjemu »barbarskemu« vzhodu, in ostale pristojne oblasti naj zastavijo vse svoje sile za povzdigo tržiškega zavoda. Tržiška visoka šola zaradi svoje tehnične ureditve, svojega znanstvenega materiala in izredno skromnega števila svojih znanstvenikov in profesorjev ni niti od daleč dosegla zagrebskemu in kaj šele drugim slihim visokim šolam, kakor n. pr. dunajski ali praški. Zaradi tega tudi nikakor ni mogoče govoriti o kaki italijanski kulturni ekspanziji preko italijanskih mej. Če se bo tržiški zavod še nadalje moral boriti s takimi težavami kakor doslej,

Fašistične grožnje fašističnim učiteljem

V Gorici se je pred dnevi vršilo zborovanje fašističnih učiteljev na podeželskih šolah v gorški pokrajini. Zborovanje se je udeležilo vseh 800 učiteljev. Zastopnik učiteljev je vprico pokrajinskega fašističnega tajnika in drugih fašističnih hierarhov iznesel v svojem referatu želje učiteljskega, ki se zlasti upira neprestanemu premeščanju in zahteva poleg že doseženih novih gmočnih prispevkov in beneficij, češ:

tujim slovenskim prebivalstvom italijanskega učitelja, ki ne zna niti besede slovenski, izredno težavno. Poleg tega zahtevajo politične dolžnosti, ki jih ima vsak fašistični učitelj in neprestana borba proti slovenskemu elementu se posebno zdrave živce. Položaj učiteljskega je že tak, da bo moralo v kratkem priti do odkritega odpora, če se njegovi življenjski pogoji v vsakem pogledu ne bodo izboljšali. Na ta referat je odgovoril gorški pokrajinski fašistični tajnik V kratkih besedah je poveljeval politično in kulturno misijo italijanskega učitelja v gorških obmejnih krajih. Ta misija mora biti vedno vredna žrtve, ki se jih niso branili italijanski vojniki, ko so se borili za to zemljo. Vsakdo pa, ki se svoje misije ne bi zavedel do zadnje potankosti, naj ve da je zanj boljše, če se sam odstrani iz te dežele. Vsaka velika nacionalna naloga zahteva tudi velikih žrtv, tem večje žrtve mora doprinesti fašistični učitelj, ko gre za širjenje italijanske civilizacije med tujim življenjem.

Rojstva in smrti v tržiški pokrajini

Ze večkrat so italijanski listi ugotovili, da se italijanstvo v Julijski krajini v demografskem pogledu razvija le z velikimi težavami ter da se je treba zahvaliti dotoku italijanskega elementa iz južnih pokrajin, da se je procent Italijanov dosedaj ohranil vsaj v isti višini, kakor je bil v prejšnjih letih. Dejansko pričajo podatki, da tržiško mesto, ki je center italijanstva ne izkazuje nikakega naravnega prirastka, da pa tem bolj narašča število prebivalstva na deželi, kjer prevladuje slovensko ljudstvo. Tudi demografski podatki iz prvih dveh mesecev tega leta potrjujejo te ugotovitve. Meseca januarja je v Trstu umrlo 28 ljudi več, nego jih je bilo rojenih, meseca februarja celo 52 več. V ostali pokrajini pa znaša naravni prirastek prebivalstva meseca januarja 73, meseca februarja pa 65 duš. Število prebivalstva tržiške pokrajine sicer, kakor to tržiški listi posebej naglašajo, zares narašča, toda nikakor ne v korist italijanskega, marveč predvsem slovenskega elementa.

Nova javna dela

Tržiška pokrajinska uprava je te dni objavila svoj program javnih del za letošnje poslovno dobo. Po proračunu bodo znašali izdatki za ta javna dela malone 12 milijonov lir. Med drugim nameravajo v Postojni zgraditi novo zavetišče znani poitalijančevalni organizaciji »Italia Redenta«. Samo za ta azil je predvidenih 280.000 lir (1 milijon 120.000 Din). V ostalem obsega program predvsem gradnjo novih cest, med drugim del ceste ob Reki (Gorice-Ribnica), cesto čez Kras, zvezno cesto med Rodikom in vojaško cesto pri Vremah, pokrajinsko cesto pri Miljah, dalje električno omrežje okrog Doline in restavracijska dela na tržiški prefekturi in policijski upravi. Računajo, da bo pri teh delih zaposlenih 1240 delavcev.

Tržiški promet

V poslednjih mesecih sta se, kakor poročajo tržiški listi, promet v tržiški luki in železniški promet nekoliko zboljšala. V mesecih januarju in februarju je znašal celokupni tovorni promet v tržiški luki 376 tisoč ton blaga, železniški tovorni promet pa je dosegel 234.000 ton. Lani je znašal v prvih dveh mesecih pomorski promet 263 tisoč ton, železniški promet pa 166.000 ton blaga. Meseca februarja leta 1933 so na obeh tržiških postajah raztovorili 3252 vagonov, letos 4392. Največ je bilo v tržiškem tovornem prometu premoga, bombaža, žita in olja.

IZ ARHITEKTURE

Napake tlorisa stanovanj

Stanovanje mora biti vsakakor tako, da v njem ugodno in udobno stanujemo. Da je to mogoče, je gotovo eden od mnogih pogojev ta, da je dobra namestitev pohištva mogoča. Ta pogoj pa je po večini tako malo upoštevan, da so poznane zahteve in sitnosti z nameščenjem pohištva silno pozabljene. Današnje stremiljenje arhitekture, ki gre za tem, nuditi stanovalcem vse ugodnosti prebivanja v stanovanju, zahteva prav posebno kot osnovno vsega nadaljnjega podrobno poznanje življenja v stanovanju in vsega, kar je v neposredni zvezi z njim. Ta neposredna zveza je gotovo pohištvo.

Navajam dva primera iz svoje prakse v ilustracijo težav, ki nastajajo sprito teh dejstev, da se pri projektiranju stavbe ni dovolj upoštevali fakt, da je stanovanje prostor, ki ga izpolnjuje v prvi vrsti pohištvo.

Stara hiša, stanovanje je bilo eno samo. Velike visoke sobe, da je bilo eno samo, le za moment podvomiti, kam in kako porazdeliti pohištvo. In poleg tega vse sobe v fronti, z dvojnimi vrati po sredi, da si lahko odprli vsa vrata in se izprehajali po sobah, kakor v kakem gradu ter uživali to divno perspektivo (to imajo naši ljudje od sil: radi, da so vse sobe v fronti). Skratka, prekrasno stanovanje v vsi spoštovani tradiciji simetrije in osi. Vsaka stena v sobi je imela po sredi dvokrilna vrata, na zunanji steni dvoje ozkih visokih oken, ob glavnem zidu v kotu poleg vhodnih vrat iz prednje sobe pa še ogromno peč. Taki sta bili dve sobi, tretja pa je bila v toliko boljše, da je imela eno steno, kjer je imela na sprednji strani stanovanje prosto, torej brez vsakih vrat. Kakor rečeno, na prvi pogled bi se človek najraje nasmehal, kakor se je nasmehala stranka, ki je vžela to stanovanje. Ni bilo dosti pohištva, pa za to ogromni prostor kljub temu preveč.

Kam namestiti pohištvo, ko so vse stene po sredi preluknane? In kar je prosta stena, je pač za nekatere kose pohištva prevelika, za druge spet premajhna. Današnje moderno pohištvo je tako, da zahteva nako-

medsebojno povezanost, da učinkuje kot celota. Svoj čas je bilo to drugače, takrat je bil vsak kos zase celota brez ozira na ostale kose. Vsak kos je bil simetrično komponiran in ni prav zaradi tega niti prenesel v svoji neposredni bližini drugega kosa, kar sta se v svojem efektu pobijala, medtem ko je efekt današnje moderne pohištva prav v obratnem smislu: kakor nekdanj. Vsi kosi, ugodno med seboj razvrščeni, sestavljajo tisto celoto, ki nam daje ugodnost in domačnost, brez katere ni prijetnega stanovanja. V dosednjem teza pa so potrebne drugačne ureditve sob, kakor so sobe v starih hišah.

Človeka prilika eno: To je stara hiša in lakratni tlorisi je vse to pač ustrezalo. Tudi če prateži celo stanovanje, vidiš, da je vse podrejeno nekemu vidnemu sistemu. Vsak prostor ima po več osi, ki ga trgajo in kosajo na več enakih, odnoemo simetričnih delov, od katerih vseh je za današnje prilike opremljanje pokora zase. Vse te vidne in nevidne osi imajo točen izraz šele v fessadi, ki ima zaradi tega na vsi strani stanovanj. Človek bi delal, da je pravilno prav obratno. Sistemu stanovanj (če je sploh) naj bo podrejena fasada, ker je v stanovanjskih zgradbah pač glavno stanovanje — na fasada. Pa je kljub temu soba ljudi taka, da je tisti pravi arhitekt, da je tisti mojster, ki napravi tako fasado. Seveda, kar je za steno, tisto ostane skrivno javnosti. Tisti pa, ki se zateče pod ta krov, stoji pred vprašanji, ki jih rabi s kompromisi, ker mu ne kaže drugo. Pa je še nekaj, da naši ljudje nimajo prav v tem oziru nekakega kriterja, dasi bi vsak stanovalec pri kolikoli logičnem premišljanju moral priti do njega. Seveda išče v prvi vrsti opravičilo, da najbrž to ne gre tako. Ko so dosti novih, dobro rešenih stanovanj, takrat bo tudi stanovalec vedel ceniti te dobrote. Takrat ne bo več iskal opravičilo, takrat bo samo še aklepal: Če je tam tako, bi bilo tudi tu lahko: tisto je dobro, to je za nič.

Uraja Davorin Ravljen, izdaja sa konzorci »Jutra« Adolf Ribnikar, Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja Franc Jezerski. Za inseratni del je odgovoren Alojs Novak. Vsi v Ljubljani.

JAFFA pomaranče sladke in sočne, v prvovrstni kakovosti, prodaja GOSPODARSKA ZVEZA, LJUBLJANA, Tyrševa cesta.	Telefon 7059 Premog Karbopake drva in koks tudi POGAČNIK Bohoričeva ulica 5
---	---